

Reakcija na delu, da socializem ne zmaga v tej vojni

POLITICNI POLOŽAJ V AFRIKI SE VEDNO ZAMOTAN.—ZAVEZNIKI OBETAJO KITAJSKI VEČ POMOCI.—STRAH IZKORIŠČEVALCEV PRED SOVJETSKO RUSIJO

Vzlic obetanjem demokracije vzhodu sveta je v zakuljuju silna borba med onimi, ki hočejo, da se obrani kapitalistični sistem, in pa tistimi pristaši demokracije, ki verujejo, da bo svoboda možna le tedaj, če postanejo ljudstva tudi gospodarsko svobodna.

Izkoriščanje temeljno zlo

Nesmiselno bi bilo tajiti resnico, da vsi kapitalisti mislijo v prvi vrsti na svoja bogastva. Hočejo, da jim jih nihče ne vzame, zahtevajo, da naj bo vlada taka, ki jim jih bo ščitila tudi po vojni, in smatrajo, da je le tak red pravičen, ki jim dovoljuje imovine večati, delavce pa potiskati navzdol, ako se upirajo.

Politika darlanizma

V duhu te politike smo invadirali francosko Afriko in francoski imperializem uverili, da kar se Zed. držav tiče, se maj ni treba socializma prav nič bati, ker mu ta dežela ne bo pomagala. Naj socialisti ostanejo tam kamor so jih utaknili pod ključ Petain, Darlan in Laval, mi pa lahko obetamo Francozom obnovo Republike kakor je bila, z vsemi njenimi starimi, imperialističnimi, kapitalističnimi svojstvi.

To se liberalnim Francozom ni dopadlo in so se zelo hudovali. Jeze se nad nami še kar naprej, ker smatrajo, da imajo v vseh teh intrigah radi njihove dežele prednost reakcionarji, da si ohranijo svoje privilegije in kapitalistični sistem, neglede na demokracijo, ki si jo sedaj tolmači že na tisočero načinov.

Strah pred preobrati

Ves kapitalistični svet se boji goščnega preobrata, pa kaže na Sovjetsko unijo, češ, ali naj nji pomagamo, ko je storičila se vse huje zločine kakor pa sta jih Mussolini in Hitler?! S stališča gospodarskih interesov je urejena vsa politika, bodisi v zavezniških kot v osiščnih deželah. V Zed. državam so se simpatičarji hitlerizma skrili pod geslo, da so za "America first", dočim je predsednik "za Rusijo", Wallace za "internacionalizem", Ickes za "boljševike", Mrs. Roosevelt za "komuniste", Welles in Hull sta za Anglijo — torej vsi delujejo "v škodo Zed. državam". Tako trdijo simpatičarji hitlerizma, ki jih v tej deželi ni prav malo.

Namen te propagande, od goslom "America first", je ohraniti sistem izkoriščanja, kakor je bil in je sedaj v veljavi.

Ameriški kapitalizem ni hitlerizmu prav nič sovražna. Z Nemčijo je prav lahko izhajal, dokler nam ni napovedala vojne, in še celo potem so ostale nekatere zveze med njim in njo v "obojestransko", a v resnici najbolj Nemčiji v korist.

Toriji povsod enaki

Angleški velikaši, pa francoski, ameriški, španski in drugi zro srdito in s strahom na deželo, ki je odpravila njihov razred, pa vzlic temu ni propadla, nego uspeva. Iz primitivne fevdalne velesile je zgradila industrialno in moderno agrikulturno državo brez kapitalizma. To je "slab vzgled", pravijo izkoriščevalci (Nadaljevanje na 3. strani.)

Soglasnost zaveznikom nujno potrebna, ako jim je za zaupanje ljudstev

Zahteve, da zavezniki določno poveda, ka nameravajo z mirom, kadar bo asišče premagano, se množe.

Ob enem se večajo po krivdi zaveznikov znamenja, povečavana s propagando asišča, da nekaj med njimi ni v redu, da se sumničenja večajo, in da se pletejo reči, ki ne drže v enotnost.

Hiram Matherwell pravi v svoji novi knjigi, "La-kota, sovraštva in povojna Evropa", da bo na dan premirja v evropskih deželah prvo vprašanje, "kje bom dobil kaj jesti?"

Naloga zaveznikov torej je urediti že sedaj ves načrt za dobavljanje hrane sestradanim ljudstvom, in pa za ureditev njihovega gospodarskega in političnega sistema tako, da bo služilo vsem v skupno dobro.

V tej točki pa ni še nikake soglasnosti.

Nobena cenzura ne more skriti, da zastopa torijska stranka v Angliji popolnoma drugačen ekonomski red kakor pa ga uvaja Sovjetska unija. In da si angleška delavska stranka demokracijo in povojno evolucijo vse drugače predstavlja, kakor pa angleški in ameriški toriji.

Tudi Kitajska ni z vnanjo politiko Londona in Washingtona nič kaj zadovoljna. Svobodoljubni krogi vsepovsod gledajo z veliko nezaupnostjo na ljubimkanje zavezniških diplomatov stare šole z reakcionarji v Franciji, s fašisti v Španiji, z Vatikanom in savojsko dinastijo, s poljskimi reakcionarji in z nemškimi naciji, češ, da naj vržejo Hitlerja, pa bo dobro.

Stari socialistični nauk je, da med razredi ne more biti soglasja, ker so si neizogibno nasprotni. Tako se ta spor razvija v ozračju teh fundamentalnih razlik in tako se bo nadaljeval. Vprašanje ni samo demokracija ali fašizem, nego v glavnem, ali smo za socializem in demokracijo, in pa, ali smo za rešitev kapitalizma, neglede v kakšni politični obliki.

Nevtralna Švedska troši milijone za obrambo in varnost

Švedska si prizadeva biti v sedanji vojni popolnoma nevtralna in se ji ogniti će le mogoče. Vendar pa je položaj tudi zanjo tako negotov, da se pripravlja na vse eventualnosti.

Dne 12. januarja je kralj Gustav V. v svoji poslanici parlamentu dejal, da je odrejeno ojačanje armade, ker je za varnost dežele potrebno, da je pripravljena na vse možnosti v vseh ozirih.

Vladni proračun za to leto določa nadaljnih 2,060,000,000 kron (\$492,340,000) za ojačanje armade in mornarice, kar je za Švedsko, ki je po številu prebivalstva majhna dežela, ogromna vsota. Njen državni dolg znaša že 8,000,000,000 kron (\$1,912,000,000) in deficit v budžetu je 4,000,000,000 kron.

Vsled vojne je Švedska silovito prizadeta tudi v mednarodni trgovini. Njeno železno rudo dobiva skoro vsa Nemčija, ki ji v zameno pošilja premog, stroje in razno drugo blago. Z Rusijo sedaj Švedska nima skoro nič trgovine, ker je vsled nemške kontrole nad Baltikom in pa finske vojne odrezana od Sovjetske unije, čeprav ji je pred pragom.

Švedska zelo računa z možnostjo nemškega napada, ker bi Hitlerju okupiranje te dežele zelo olajšalo vojno proti Rusiji na severu. A švedska vlada odločno izjavlja, da bo vsaka napadna sila imela opraviti s švedsko armado in mornarico in Švedje se znajo braniti, čeprav že dolgo dobo niso bili v vojni.

Namen Rdečega križa je zbrati \$125,000,000

Ameriški Rdeči križ namerava zbrati v tem letu v razne pomožne namene vsoto \$125,000,000. Kampanja v ta sklad bo meseca marca.

Crnci hočejo pravic v unijah in najemanjih

V Chicagu se ne uposljuje crncev za konduktorje in prevzornike ne na cestni, ne na železniški. Staro pravilo je, da so te službe le za belopolne delavce. Ker pa smo za štiri svobodščine vsepovsod, so se zamorske organizacije v tem mestu proti zapostavljanju pritožile, in župan jim je obljubil, da bo pri kompanijah posredoval.

Nizozemci morajo na delo za Nemce

Nizozemska zamejna vlada poroča, da hočejo Nemci letos 400,000 Nizozemcev, moških in žensk, na delo v Nemčijo in pa na kmetije v okupirane kraje v Sovjetski uniji.

Vojna je "šiba božja". Ravno tako potresi in povodnji, epidemije, suša itd. V Zed. državam je bila naravna "šiba božja", od kar smo v vojni, velika povodnja v vzhodnem Ohio, v Penni, v W. Va. in nekaterih drugih krajih, ki pa se ni razvila v toliko katastrofo kakor pred nekaj leti. Gornje je slika iz tiste povodnji, vzeta blizu Pittsburgha. Voda je tam lanskega decembra narasla višje ko kdaj prej v zadnjih sto letih. Boje se, da dobimo tako umno spet na pomlad, ker je vreme skom vso zadnjo jesen in to zimo izven povprečnosti.

Delavci na polju trdega premoga imajo vzrok, da so nezadovoljni

JOHN L. LEWIS RUDARJEV NA ANTRACITU NE MORE USTRAHOVATI.—PROTEST PROTI POVEČANJU ČLANARINE IN ZAHTEVA ZA ZVIŠANJE MEZDE.—BEDA TEMELJNO ZLO

Stavka premogarjev na antracitu se je prednjimi vojnimi padli v še veliko težje življenjske razmere kakor pa rudarji na svojih mehkega premoga. Sploh so bile razmere na antracitu skozi kakih petnajst let, pa prav do sedanje vojne, tako mizerne, da jim nobena oblast ni bila kos.

Vzroki upornosti

Premogarji na antracitu so po prejšnji svetovni vojni padli v še veliko težje življenjske razmere kakor pa rudarji na svojih mehkega premoga. Sploh so bile razmere na antracitu skozi kakih petnajst let, pa prav do sedanje vojne, tako mizerne, da jim nobena oblast ni bila kos.

Ko je postalo gladovanje že kar neznosno, so delavci riskirali vse in šli kopati premog na svojo roko in ga prodali komurkoli, ki ga je hotel kupiti. Družbe so apelirale na šerife in državno orožništvo, da naj jim ščitijo rove pred "vandali", a vsak oblastnik je po priželjiti v ondotne kraje uvidel, da so se delavci poslužili tega drastičnega sredstva vsled desperatnosti. Vrh tega pa so v okrajih po antracitu na krmilu tako korumpirani politiki, da bi bilo treba najprvo njim stopiti na prste, predno bi mogli tudi druge prebivalce opozoriti na "red in mir".

Lewis ima malo zaslobe

Premogarji na antracitu se smatrajo za poseben rudarski sloj, ki se od delavcev na poljih mehkega premoga popolnoma razlikuje. Ta nazor med njimi je nastal umetno, in pa vsled intrig med odborniki unnije, ki so izigravali delavce na polju mehkega in trdega premoga v svoje namene drug proti drugemu.

John L. Lewis je na antracitu že od nekaj zelo nepopolnaren, pa si je vsled tega pomagal z graditvijo klike, ki se je priklopala do moči s teroriziranjem in korupcijo. Ko pa je glavni urad označil, da je na podlagi sklepa konvencije UMW assessment zvišan 50c na mesec, in da rudarji na antracitu od tega povišanja članarine niso izvezeti, so vzkipele in pred dobrima dvema tednoma v protest proti temu zastavkali.

Za višjo mezdo

Kakih dvajset tisoč jih je pustilo delo. Ne Lewis, ne vladni uradniki, jih niso mogli pregovoriti, naj se vrnejo v rove. Lewis jih je zmerjal, da je njihova stavka v sedanjih okoliščinah največja bedastoča, in da igrajo v roke sovražni-

Bedaux končno le predstavljen v pravi luči za to kar je

Ameriški državni department je minuli teden oznanil, da je bil v severni Afriki aretiran ameriški državljani francoskega pokolenja Charles E. Bedaux, ker je imel zveze s sovražniki naše dežele. Njegova žena je Američanka, rojena v Grand Rapidsu, Mich.

V Proletarcu smo o tem človeku že večkrat pisali. Bedaux si je namreč v Zed. državah skoval bogastvo kot industrialni "efficiency expert". On je bil eden glavnih graditeljev priganjaškega sistema "na trak". Namreč, ti delaš ves dan ene in iste poteze na predmetu, ki ga producira tovarna, kjer si zaposlen, in tisti kos gre potem od delavca do delavca, dokler ne pride s traka popolnoma izgotovljen.

Bedaux je bil vsled svoje teorije priganjanja s trakom na-

jet od mnogih velikih korporacij v Ameriki, ki so mu plačale za njegovo "znanstvo" ogromne vsote. Izračunal je, koliko korakov si delavec lahko prihrani vsak dan pri tem ali onem poslu, kako razporediti stroje, da ga bodo čimbolj priganjali, in sploh kako prihraniti vsako sekundo delodajalcu v dobiček.

Bedaux ima velika posestva in vile v Ameriki in graščino blizu Toursa v Franciji. Ko je odstopil angleški kralj Edward, sedaj "duke of Windsor" in gubernator angleške kolonije Bahamas pri Floridi, se je s svojo ženo Wallis Warfield Simpson naselil v Bedauxovi vili na Francoskem. Znano je, da je Edward zelo čislal Hitlerja, kakor ga je na pri-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Milijarde dolarjev novih davkov in višanje cen

Predsednik Roosevelt je v svoji poslanici kongresu o proračunu za novo fiskalno leto izjavil, da bo treba najti vire za okrog šestnajst milijard dolarjev novih davkov. Ob enem je poslancem svetoval, da naj nova davčna bremena nalože najbolj onim, ki jih najlaglje zmagojuje. Bogataši imajo v vseh dosedanjih davčnih postavah veliko ovinkov ali po angleško "loopholes", da lahko vzlic vojni in vsemu žive na svoj stari, aristokratski način.

Kdor je bogat, sme imeti celo po novih naredbah, po odbitju vseh davkov in drugih za odbitek upravičenih izdatkov, še vseno \$25,000 "čiste pla-

č" na leto. Poleg teh še druge dohodke, namreč dividende, obresti od bondov, in če so ti bondi državni, so davka prosti; vrh tega imajo imoviti sloj dohodke od posestev, dohodke za kritje stroškov itd.

Vzlic temu se ti ljudje pri-tožujejo, da se jim godi silna krivica in imajo v novem kongresu predloge za razveljavljenje te "diktatorske odredbe", šestnajst milijard novih davkov pomeni novo znižanje življenjskega standarda za vse cne, ki delajo za preživljanje, to je, za vse tiste, ki so upošleni v industriji in v uradih. Njihov zaslužek bo drastično znižan ne samo z davki, nego tudi z višanjem cen.

Koliko lahko stori ali pomeni tudi en sam klub JSZ?

Izmed klubov JSZ, ki vztraja v težjih okoliščinah kakor marsikateri, je klub Naprej št. 11 JSZ v Bridgeportu, O. Njegov delokrog sega v vse sosedne naselbine. Deluje smotreno leto za letom, od kar obstoji. Tu in tam poroča o njemu klubov tajnik Joseph Snoy. Nič bahavosti, le ugotavljanje dejstev, in pa nekoliko prikrite kritike je v njegovih dopisih, ker ni zadosti sodelovanja. Oziroma je premalo takih, ki pomagajo. A vzlic temu njihov klub uspeva in dela na vseh poljih naših aktivnosti.

S. Jos Snoy v svojem dopisu v tej številki znova potrjuje, kaj vse zmore tudi mala skupina zavednih delavcev.

Kaj bi bil vzhodni Ohio, kar se našega gibanja tiče, brez kluba št. 11 JSZ?

Bil bi pozabljen kraj, kakor so drugi, ki so včasih sloveli vsled aktivnosti, potem pa se s prenehanjem klubov JSZ utrnili v pozabljenost.

Kaj pomaga hvaliti se s prepričanjem le v dopisih ali na kakih društvenih sejah, če pa ni za tistimi besedami nikakršnih dejanj in aktivnosti! Tega se v klubu št. 11, kakor v drugih klubih JSZ zavedajo in delajo dalje tudi v sedanjih za take aktivnosti skrajno neugodnih časih.

Lé pravi bojovníki so ostali na pozorišču. To je zdravo, ker le ti bodo lahko pomagali pozneje tudi splošnemu delavskemu gibanju v socialistični smeri, kadar pride čas, ko bo mogoče res kaj pomagati. Med tem pa vrše svoje naloge na svojih poljih kolikor najboljši morejo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NABOČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zalts
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Ljudska Francija v severni Afriki ni še zastopana

Listi so minule tedne veliko poročali o "politični krizi" v francoski severni Afriki. Kakšna je ta kriza? Začela se je z invazijo ameriške armade. Zdi se, da predno so se ameriške čete izkrcale, je bil nekak sporazum med admiralom Darlanom in ameriškim vrhovnim poveljnikom Eisenhowerjem že sklenjen.

Angleški listi — vsi od kraja, so se delali, kot da je bil dotični dogovor s predstavnikom francoske reakcije sklenjen brez vednosti angleške vlade.

Res je izgledalo, kot da so načelniki angleškega imperija zelo nevojni, a končno so uradno le izrekli, da je ameriški poveljnik general Dwight D. Eisenhower pravilno postopal.

Vsi komentariji v angleškem tisku pa so pričali nasprotno in tako je še danes vzlic protivnim uradnim izjavam. Kajti diplomacija dela na vnanje, kar je umevno samo po sebi, povsem drugače kakor pa za kulisami, kjer spletkari in se krešejo nešteti interesi.

Atentat na Darlana politične napetosti v francoski Afriki in med zavezniški ssmimi ni odpravil. Res, da je Darlana nasledil general Henri Giraud, o katerem je znano, da je velik Hitlerjev nasprotnik. Toda znano je tudi, da on ni zastopnik francoskega ljudstva, nego le predstavnik protinemške struje v francoskih militarističnih krogih.

Konservativni angleški list News Chronicle v Londonu namiguje, da bo za zavezničke — v tem slučaju za Zed. države in Anglijo, v severni Afriki najboljšje, ako francoski režim (sedaj pod vodstvom Girauda) odstavijo in sami imenujejo svojo komisijo, ki bo ta del sveta upravljala v prid Francije in ga ji vrnila čim se po vojni znova uredi.

Takozvani francoski vrhovni svet v Afriki tvorijo reakcionarji, ki so se pod Petainovim-Darlanovim-Lavalovim fašističnim režimom v Vichyju še posebno utrdili.

Čemu nadaljevati politiko tistega režima sedaj, ko je francoska Afrika v posesti zavezničkov in pa borbenih Francozov, vprašuje delavski dnevnik Herald v Londonu? Z malimi izjemami se ves ostali tisk v Angliji zgraža nad cenzuro, ki jo je uvedel Giraudov, in pred njim Darlanov režim v francoski Afriki, očitno s sodelovanjem in z odobritvijo ameriškega vrhovnega poveljstva.

Kdo je ubil Darlana in čemu? V Angliji vedo, a francosko-ameriški cenzuri na ljubo ne smejo povedati in listi morajo molčati. Enako pri nas.

Ljudstva zavezniških dežel ne smejo izvedeti stvari, o katerih bi rada bila na jasnem.

Daily Mail, Manchester Guardian, Daily Herald, Times itd. se pritožujejo nad zadrževanjem vesti in poudarjajo, da cenzura te vrste pred sovražniki ničesar ne skriva, ker imajo Nemci in Italijani dobro špijonažo posebno v Afriki, zakriva pa resnico le pred ljudstvom v svojih deželah. To slepmišenje s cenzuro utegne s časoma povzročiti nezauipnost in pa neljube posledice v odnošajih med zavezniškimi vladam.

Dali je general Eisenhower pametno in previdno ravnal, ko je sklenil pakt s sovražnikom demokracije, s sovražnikom Anglije in Sovjetske unije, admiralom Darlanom, bo presodila zgodovina. Od kraja je bilo jasno, da je tisti sporazum pospešil invazijo. A v Angliji, pa tudi v Zed. državah, jih je mnogo, ki menijo, da bi bilo za zavezniško stvar vseeno boljše prevzeti nekoliko več riskiranja in zmagati tudi moralno, namesto pobratiti se z reakcijo, da se napor na bojišče olajšajo.

Eno je jasno. Francoski vrhovni svet v Afriki, s katerim je sklenjen sporazum, ne predstavlja ljudske Francije. Francoski magnati v Afriki so člani tiste francoske kaste, ki je kriva nečestnega poraza svoje dežele, tiste struje, ki je zagovarjala apizanje, ljubimkalo z Mussolinijem in Hitlerjem in očevala oba v spopad s Sovjetsko unijo. Francoski magnati, s katerimi kuje kompromise ameriško vrhovno poveljstvo, so znani sovražniki demokracije in ljudskih koristi.

Francosko ljudstvo so pred to vojno zastopale v glavnem radikalna socialistična stranka, s Herriotom na čelu, francoska (mednarodno orientirana) socialistična stranka pod vodstvom Leon Bluma, in pa komunistična stranka. Večina voditeljev vseh treh je v zaporih in na tisoče članov pa v koncentracijskih taborih. Mnogo izmed njih je zaprtih v francoski Afriki. Enako na tisoče španskih republikancev.

Revija Nation poudarja, da se zaveznikom ni prav nič mudilo osvoboditi te, resnične borce za demokracijo in ljudske pravice, ker so bili prezaposleni pogajati se z mogotci, ki zastopajo francosko reakcijo. Resnici na ljubo je treba priznati, da se je angleški tisk v veliki večini proti taki taktiki zgražal, dočim je ameriško kapitalistično časopisje poročalo o vsem tem večinoma hladno, ali pa odobrilno. Na primer, Chicago Tri-

Minuli teden so iz Moskve poročali, da so sovjetske čete nemike utrde v vnanjih predelih Stalingrada, posebno v industrialni četrti na severu jako uspešno napadle in tako se lanko Hitlerjevo prerokovanje, da bo Stalingrad kmalu v nemških pesteh, ne bo izpolnilo. Gorje je slika iz Stalingrada, ki ga nacija oblegajo že kakih 150 dni, a so sedaj sami oblegani. Če bo šlo Rusom po sreči, bo veliki del nacijske armade padel v rusko vjetništvo.

Nekaj podatkov o iznajditelju Nikolu Teslu in njegovem delu

Veliki učenjak v elektrotehniko, Nikola Tesla, Srb po rodu in veri, pristaša Jugoslavije, navdušen za svojo adoptirano domovino USA, ki je umrl 7. jan. t. l. je dobil v ameriškem tisku mnogo opisov o svojem življenju. Sledeče je prevod članka iz dnevnika New York Tribune, ki ga je oskrbel JIC. Nameravali smo ga priobčiti v prejšnji številki, pa ni bilo prostora. Tudi po pogrebu so o pokojnem Teslu ameriški listi veliko pisali.

Sledeče je prevod iz omenjenega newyorškega dnevnika:

Nikola Tesla, iznajditelj na polju elektrike, ustvaritelj indukcijskega motorja in več od 900 drugih naprav, ki je v naprej zaslužil radio, televizijo, letalo in mnogo drugih iznajdb, dolgo predno so bile uresničene, je umrl to noč v hotelu New Yorker. Bil je 85 let star.

Nikola Tesla, ki je prišel sem v svojem 27. letu iz Jugoslavije, je bil zadnji dve leti slabotnega zdravlja.

Ko je njegovo zdravje oslabilo, se je umaknil v svoje stanovanje in je le redko sprejemal obiske. Umrl je čisto sam zvečer 7. jan. Služkinja ga je našla ponoči ob 10:45 in poklicala zdravnika, ki je dognal, da je mrtev.

Prišel je sem s štirimi centi v žepu

Nikola Tesla je imel 4 cente v žepu, ko se je izkrcal iz ladje na Battery v letu 1884. Akcračno tako do malega brez denarja, je bil 27-letni izseljenik sin visoko izobražene in sploštevane jugoslovanske rodbine. Mislil je, da bi bilo zanj nečestno, da bi si sam očiteli čevlje. Par trenutkov po svojem prihodu je naletel na svojem potu v mesto na Broadwayju na skupino delavcev, ki so popravljali električen motor. Plačali so mu 20 dolarjev za popravilo.

To je bil lep začetek, toda za njim je prišel težki čas, v katerem je Tesla zaslužil po dva dolarja na dan, pri kopanju jarkov. Pozneje je vstopil v laboratorije Thomasa A. Edisona v Orange, N. J. V času, ko je Tesla tam delal načrte za motorje in generatorje, ga je Edison pregovoril, da si sam

bune, ki je Rooseveltu in njegovi administraciji skrajno sovražna, je sporazum ameriškega vrhovnega poveljstva z Darlanom in njegovimi nasledniki navdušeno odobrvala. Ptice se pozna po perju.

Ako se v francoski Afriki utrdi režim francoske reakcije, in se po zmagi zavezničkov preseli s svojo veliko armado — šteje baje 300.000 mož, v Francijo, si bo moralo francosko ljudstvo samo priboriti demokracijo na svoj stari, preizkušeni način. To bi pomenilo civilno vojno.

Upajmo, da se ta borba ne bo razvijala v tako smer. A če Washington in London hočeta, da se ne bo, naj zavezniški pomagajo tistim Francozom, ki predstavljajo francoski narod, ne pa staromodnim, nadutim politikom, militaristom in kapitalistom, ki so temelj francoske reakcije in nesreča francoskega ljudstva.

in se kopičile. Več od 900 patentov nosi ime Nikola Tesla. Iznajdbe, ki so mu prinesle največ slave, so: Teslov transformator; indukcijski motor, v katerem se spreminja električna energija v mehanično silo z mnogo večjim učinkom, nego pri direktnem toku; princip rotirajočega magnetičnega polja, ki je uporabljen v transmisiji električne sile iz Niagare padcev; sistem bločnic za razsvetljavo; neštevilni dinamotransformatorji in drugi električni aparati.

Ko je bil živel v tej deželi približno 10 let, je povzročil prvo veliko senzacijo — kateri je sledilo mnogo drugih — ko je oznanil, da je odkril kozmični žarek. Ljudje so se smehljali, ko je Tesla prihajal z vedno novimi presenečenji, toda počasi so začeli spoznavati, da so bile njegove trditve in prerokovanja kljub vsej njihovi čudovitosti vendar temeljite za zdravem in resničnem ženi-ju iznajditelja.

V zvezi z odpošiljanjem električnih tokov okoli oboda zemlje, je Tesla dolgo pred Markonijem prerokoval razvoj modernega radia in to z nezaključano preciznostjo. Nazval je to "transmisijo vesti brez žic" in zaslužil obenem tudi brežično transmisijo sile.

Mnogi izmed onih, ki so ga kakrat poslušali z največjimi dvomi, so mu posvečali leta 1937. spoštovanja polno pozornost, ko je trdil, da je medplanetarna zveza mogoča in izražal prepričanje, da smo že prejemali signale prebivalcev Marsa. Ob istem času približno je tudi oznanil načrt za konstrukcijo aparata, ki bi produciral radium za ceno približno en dolar na funt.

Sedeovanje z J. P. Morganom

Na svoj rojstni dan je ponavadi povabil časnike reporterje na svojo proslavo in vedno povzročal senzacionalne novice. Leta 1924, je trdil, da je izvedel metodo za brežično transmisijo električne sile, zadostno za pogon ladij, zrakoplovov in razsvetljavo izoliranih hiš. Velik generator naj bi ustvaril energijo za ves svet in vsakdo, ki bi bil v posesti posebnega "ključa", bi mogel po potrebi odpreti vir te energije.

S podporo pokojnega J. P. Morgana je zgradil Tesla visok jeklen stolp za brežično oddajo v poiskusne svrhe, toda ko je veliki denarnik leta 1913 umrl, je ta projekt propadel in tovarna je bila porušena. Leta 1915 je Tesla govoril o tem, da bo "odvil oceanu njegovo strahoto", s tem da bo osvetlil nebo, ter na ta način onemogočil kolizije na morju in druge nesreče, ki jih povzročata tema. Zasnoval je tudi nekako letalo podobno helikopteru, toda njegovi patenti iz leta 1928 niso bili nikdar preizkušeni.

Leta 1931 je na na svoj rojstni dan izjavil, da ve kako po-

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Največji bučlet v zgodovini Amerike. Sto bilijonov dolarjev (bilijon po ameriško je tisoč milijonov). Za nas so to astronomske številke. Spominjam se, koliko je bilo krika, kadar je kongres v letih deprezije dovedl par bilijonov za javna dela ter pomoč brezposelnim. "Bankrotirali bomo," so vpili demagogi. Danes pa padajo milijoni dolarjev za boga Marsa kot toča. Seveda, zdaj ni drugega izhoda. Zmaja, katerega se je negovalo vsa leta, je treba ubiti. Ali kakšne so žrtve?!

Senator Janez A. Danaher je zagrmel proti strašni krivici, s katero se je udarilo one "revezje", kateri spadajo v "\$25.000 salaries class". "Kaj, omejili bi nas radi!? To je krivično! Ljudje, kateri so zmogli, imajo pravico do večjih dobrot." Več o tem se bo slišalo v sedanjem kongresu, katerega "zlabo" razpoloženje se že sezaj kaže.

Govor predsednika Roosevelta ob otvoritvi novega kongresa je bil zelo pomemben. Ne samo da je omenil zavezniške (Rusijo in Kitajsko), ampak njegovi podatki o produkciji in načinu boja to leto so zadeli v črno.

Imenovanje Edw. J. Flynna za poslanika na tako važno mesto kot je Avstralija je izzvalo precej kritike. Flynn je star "politizen". Do nedavno je bil predsednik narodnega odbora demokratske stranke. Pravijo, da je on vse drugo samo državnik ne. Tudi drugih stvari se precej govori o njemu. To je že stara navada, da se pri takih imenovanjih bolj gleda na politične zveze in stike, kot pa na državniške zmožnosti. In to je en tak slučaj.

Carlo Tresca je bil v New Yorku zavratno umorjen. Tresca, star radikalec ter profitašist, je bil urednik profitašističnega lista "Il Martello". Policijska sodi, da so ga ubili fašisti. Bil je sindikalist in svoje čase zelo aktiven v IWW.

Afrika

Kaj se godi v Afriki? To je vprašanje, ki je še vse zavzljano. Kdo je ubil Darlana? Zakaj je še toliko privržencev od de Gaulleja v ječah in koncentracijskih taboriščih? Na stotine dobrih republikancev in španskih lojalistov je še vedno zaprtih, dočim imajo fašisti in rojalisti prosto pot? Mogoče je to potrebno — ali na zaslužene ljudi v Evropi dela to zelo mučen vtis. Dosedaj se ni bilo nobenega sestanka med de Gaulleom ter Giraudom.

Položaj v Evropi

Odmev zmagovite ruske ofenzive je napravil v kontinentalni Evropi ogromen vtis. Rumunija je skoro v odprti revoluciji. V Bolgariji je bilo na tisoče aretiranih. Tudi na Ogrskem ni vse v redu. Italija bi stopila jutri iz vojne, če bi to bilo mogoče. Vse te države spadajo v "osiče". Kaj pa med državami, katere so izven tega kroga? V Jugoslaviji je več kot trideset italo-nemških divizij, katere ne morejo iz dežele. Četniki ali pa partizani, glavno je, da so te divizije privezane. Naj se govori o Jugoslaviji kar hoče — resnica je, da so Jugoslovanci napravili več pratenega dela, to je pobili več Nemcev in Italijanov, kot vsi drugi za-uznjeni narodi skupaj. In to je precejšnje delo. Seve, to ni zasluga jugoslovanske vlade v Londonu.

Kitajska

Najbolj je pozabljena izmed vseh zaveznic. Šest let v boju, milijone mrtvih in ranjenih — navezana sama nase prva tri leta. Namesto nje se je pomagalo Japoncem. Ko je prišla vrata na nas — je bilo prepozno. Z vstopom Amerike v vojno je poslal Kaišek posebno vojno komisijo v Washington, da skupno deluje z ostalimi zavezniškimi odbori. Pred tednom je bila odpoklicana nazaj na Kitajsko. Zakaj?

Ta komisija, kateri sta na čeljalva dva briljantna Kitajca, general Hsiung ter Stotnik Lee, je prispela lanskega aprila v Washington. Po par formalnih sestankih z načelnikom

generalnega štaba G. C. Marshallom ter E. J. Kingom takoj po dohodu, so čakali člani komisije na zaslisanje. Edini sestanek z generalnim štabom je bilo srečanje z admiralom W. D. Leahyjem, in to je bil samo podrav. Potem se jih je ignoriralo. Najvažnejša dežela, katere je pobla največ Japoncev in ki najbolj pozna način in kakovost te borbe, je zapostavljena.

Sedaj je to odpoklicanje, katero ni drugo kot močen protest napravilo v Washingtonu zelo mučen vtis. Mogoče je ravno to pomagalo, da je predsednik objavil svo pomoč Kitajski, ter da se je pred par dnevi podpisala pogodba med Zedinjenimi državami, Anglijo ter Kitajsko za odpravo ekstra teritorialnih pravic, katere so bile toliko desetletij sramota suvereni državi Kitajcev.

Ruski relief

O Rusiji ne bom govoril. Kdrc zna čitati, ve kaj delajo njene zmagovite armade. Omenil bom ruski relief, kateri je v zadnjem letu in pol poslal za čez devet milijonov dolarjev obvez, živeža in zdravil v Rusijo. Nekaj tega denarja je prišlo tudi od nas. Nkdar ni bila nobena svota zapravljena za tako dobro stvar kot v tem slučaju. Ali delo s tem še ni končano. Sovjetska Rusija je v totalni vojni in to v obsegu, katerega mi niti razumeti ne moremo. Žrtve, katere doprinaša ruško ljudstvo v boju proti evropskemu fašizmu so nepopisne.

V tem strašnem boju ne zadostuje samo fizična moč — treba je moralne moči. Zato je naša dolžnost, da pomagamo in to ob vsaki priliki.

Ker je ravno sedaj na glavnem uradu ruskega relifa revizija vseh knjizic za oficijelna potrdila (rezite) ter bo izdaja novih šele konec tega meseca, bom vse poslana svote vložil v namizni prt, od katerega gre vsak vinar in skupno svoto za ruski relief. Dosedaj je že nabranega \$270. Se \$230, pa bo končna svota pet sto dolarjev dosežena. Na delo, sodrugi in sodružice!

Prodajanje konzerv na odmerke

Iz agrikulturnega departementa zvezne vlade poročajo, da bo po dosedanjih računih večakov dovoljeno vsakemu kupiti okrog 40 funtov prezeravica na leto, ali kot jih označujemo v angleščini "canned goods". Živila, ki jih prezerirajo gospodinjje doma, v teh kvotah ne bodo všteta.

Grški relief

Grški reliefni odbor je v svoji zadnji kampanji, ki je končala s 1. januarjem, nabral s pomoč gladnemu ljudstvu v Grčiji \$317,183. Od tega so prispevali ameriški Grki \$76,000, drugo pa so prispevali Američani, razne kompanije in občinski (community) pomožni odbori.

Ali je vaše društvo že član Prosvetne matice?

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da je toliko ljudi naprednih le v besedah, ne pa v dejanjih?

POVESTNI DEL

BOGOMIR MAGAJNA

FRATER BENJAMIN

(Nadaljevanje.)

Pol leta po Helenini smrti je Benjamin prvič zaslišal njen glas. Zgodilo se je to tik pred sončnim zahodom, ko je strmel iz svoje delavnice na svetlikajočo se reko. Poklicala ga je z odločnim, dasi šepetajočim glasom: "Ivan, Ivan!" in nato je zaslišal še besedici: "Makov cvet!"

In se rimale same po sebi, pri čemer je Benjamin strmel kot izgubljen pred se. Mansvet, Peter in Jakob so iskali njegove družbe, da bi mu pomagali. Izgubal se jih je in se skrival pred njimi. Da bi imeli vzrok obiskati ga v delavnici, so mu prinesli v popravilo stare halje in raztrgano perilo. Benjamin je zapazil pogleda, s katerimi so se patri spogledovali med seboj — zaslišal je onkraj zidov šepetanje njihovih glasov in se mu je zazdelo, da sliši tudi njihov smeh. V omotični glavi ga je zagrabilo občutje, da se hočejo polastiti njegovih misli, da mu hočejo ukrasti čudež, ki ga doživlja. Menil je, da imajo v sebi neko magnetično silo, s katero ga skušajo prikleniti nase, iztrgati ga iz kontakta s Heleno in ponižati njegovo svetošč.

Istocoasno se je začel v njem razpad realnega zunanega sveta in se je mesto njega ustvarjal drugi, veličastno grozen, svet, kakršnega vidimo včasih v sanjah, ko ne razlikujemo več realnega od nerealnega, ko se postane nemogoče, ko se izpreminja tudi prostor in čas in ko postane naše doživljanje podobno doživljanju hipotetičnih bitij iz hipotetične četrte dimenzije, ali bolje — ko postaja pravilno v nas realno. Drevesa so se izpreminjala, sonce se je približalo z neba v razdaljo komaj sto metrov od samostana, pokrajine so postajale take, kot bi jih gledali skozi leče in obarvana stekla. Vsaka stvar, vsaka beseda je dobivala prizvok nenavadnega, čarobnega, predmeti so se skladali v zgodbe, besede so postajale plastične in zažarele naenkrat v tistem mističnem simbolu, ki so ga imele ob svojem rojstvu pred tisoč in sto tisoč leti. Nemogoče bi bilo, da bi Benjamin v takem viharju vjel ravnesoje. Čutil je, da ni na svetu človeka, ki bi lahko doumel njegovo stanje. Nekaj silnega se je pripetilo in ako se ne bliža konec sveta in ako tudi drugi ne doživljajo tega kar on, tedaj je on postal svetnik in sam Bog razgrinja pred njim drugo podobo sveta. Helena se mu je približala v nebesih in

Ambiciozni Oto Habsburški, ki hoče postati avstrijski cesar in ima v svoji kampanji v Zed. državah in v Kanadi veliko zaslombe, je spravil v težko svoja dva brata "nadvojvode" Feliksa in "nadvojvoda" Karla, ki sta nekaj nad 20 let stara in so v listih vse tri vprašali, da ako jim je za osvoboditev Avstrije, čemu lenarije v Zed. državah in žive v kraljevskem udobju? Rekli smo v tem listu, da se Oto takim očitkom ne bo odval, ker bi to bilo "pod čast" kandidatu za cesarja. Kajti tisti časi, ko so se kralji in cesarji borili na fronti, so že davno prof. Glavna briga "modernih" vladarjev je, da zbeže, čim zaslužio kaj nevarnosti za petami. A dva Otonova brata sta bila le "moralno" primorana, "njegovemu veličanstvu" bratu Otonu v prid, da se javita "prostovoljno" v armado. S tem je čast Otona in njegove matere "cesarice" Zite rešena. A fanta bosta šle le v veščaliče in komentatorji v američkem tisku menijo, da ne bo šel nihče izmed njih na fronto. Veščali bi bodo v tej deželi in potem bosta morda dodeljena "avstrijskemu bataljonu". Na sliki na desni je "nadvojvoda" Feliks, tik njega nadvojvoda Karl, in pa vojaški zdravnik v kempi Fort Meyer, Va.

Ga prosila, naj podeli svojo veliko milost njemu — Benjaminu. Velik nemir se je vrstil v razigranem veseljem, blaženost z grozo, nepopisna srčna dobrota s srdom do patrov, ki ga zasledujejo. Pogrezal se je vedno bolj vase, v svoj lastni ocean, njegov svet se je vedno bolj oddaljeval od njegovega obraza, ki se je izpreminjal v masko, na kateri ni bilo mogoče več pravilno razbrati, kaj kipi za njim... Stroj je prenel hrup. Mansvet je žalostno strmel v Benjaminina in ni našel prave besede, s katero bi ga nagovoril. Benjamin pa je strmel vanj kakor iz sanj z blazinim bleškom v pogledu: "Kaj hočete vi Heleni, prosim vas, kaj hočete vi Heleni! Zakaj mi sledite na vsak korak, zakaj rinete v moje možgane, prosim vas — ali ste hudičev sin in ne služabnik božji — vi in Peter in Jakob — vi — Ponciji Pilati — prosim vas, kaj hočete vi Heleni — vi Mansvet, Mansvet, Mansvet, kaj hočete vi Heleni!"

(Dalje prihodnjic.)

šno, kot ga je izražal v diskuziji Anten Zaitz: da naj socialisti delujejo tako, da bo stvar skupna, ne pa, da bi njim ostarlo vse vodstvo, vse delo, in vsa odgovornost za to akcijo.

Ker je bilo potrebno določiti, kdaj naj se vrši občni zbor JDTD, je bilo sklenjeno, da ga bomo imeli v petek 26. februarja 1943 v Slov. del. centru. Seja zaključena ob 11. uri.

Reakcija na delu, da socializem ne zmagava v tej vojni

(Nadaljevanje s 1. strani.)

V Angliji, v Zed. državah, v Franciji itd. Nihče izmed njih ne želi Rusiji popolne zmage, nego skrivoma še vedno sušljajo svoj up, da bi se Rusija do konca vojne saj toliko izčrpala, da ne bi bila staremu, kapitalističnemu redu, nič več nevarna.

Pomanjkanje soglasnosti

Te vrste nazori so vzrok, da med zavezniki ni take soglasnosti kakršno si sovražniki fašizma žele, Vprašanje ni samo, ali naj postane Evropa po sedanjih vojni taka kakor je bila, ali federativna, ali politično popolnoma na novo urejena, pač pa, ali bo zavalovel v njej socializem in kapitalistični sistem pa popolnoma zatone.

Ta skrb je vzrok, čemu je bil admiral Darlan rajše za Hitlerja kot pa za zavezniško Rusijo, in to je razlog, čemu jih je toliko v vseh kapitalističnih deželah, ki se spozabljajo in nevedoma priznavajo, da so le za poraz firerja tretjega rajha, če do tega že mora priti, nikakor pa za zmago Rusije v toliko, da bi o novi gospodarski uredbi ona imela v čem odločevati.

Vsi kapitalistični politiki so i edini v naporih proti socializmu, a Roosevelt in pa delavski ministri v angleški, avstralski in v newzealandski vladi pa vendarle žele, da ko bo vojne konec, bo treba misliti na ljudstvo, ne pa na ono malo skupino, ki poseduje svet in ga izkorišča samo sebi v korist na vse sošte načine.

Kitajska ni pozabljena

Enaki razredni interesi, sloveči na imperializmu, so napravili že nič koliko skrbi kitajski vladi. A končno sta ji vladi Anglije in Zed. držav le zagotovili, da je njunega imperializma na Kitajskem konec, da se odpovedujeta vsem starim privilegijem na Kitajskem, in pa da smatrata kitajsko republiko enakovrednim. To je nekaj in še večja pridobitev za svet pa bo, ako se Zedinjene države, Anglija in Sovjetska unija in Kitajska spoznavajo za določeni program svatovne preureditve, kar pa, kot rečeno, se v očigled razrednih interesov ne more zgoditi. Kajti kapitalisti niso za socializem in mednarodno delavsko gibanje pa ga hoče in deluje za odpravo kapitalizma.

Nekaj podatkov o iznajditelju Nikolu Teslu in njegovem delu

(Nadaljevanje z 2. strani.)

šiljati elektriko na oddaljene planete. Naslednjega leta je prinesel načrt, kako uporabiti ubrdane kozmočne energije in z njo nadomestiti navadna goriva za pogon vseh strojev na svetu. L. 1934 je povedal, da ima načrt za nekakšen "smrtonosen žarek". Zamisli novih izumov, ki se zrcalijo v teh preroških besedah, so našle le omejeno zanimanje v naši dobi strojev.

"Ko sem leta 1897. govoril o kozmičnih žarkih, so se mi vsi smejali," je pripovedoval Tesla časnikarjem. Pred 50 leti so hoteli osmesiti moje izume rotacijskega magnetičnega polja in moj sistem transmissije sil z alternacijskim tokom. Trdili so, da sem blazen, ko sem prerokoval radio in ko sem poslal elektriko prvič okoli sveta, so dejali, da to ni mogoče. Zopet in zopet so me smešili, kadar sem odkril nekaj novega, potem pa po dolgih letih spoznali, da sem imel prav. Najbrže se bo zopet tako zgodilo, ako vam povem, da sem odkril dozda neznan vir energije — vir neizmerne energije, katero

je možno uporabiti." Nekoč je Tesla zasnoval načrt, kako poslati s pomočjo elektrike odmerjene množine vlage v puščavne kraje; ta misel je marsikom odprla vizijo širokih ozemelj, polnih novega in bujnega življenja.

Tesla se je držal svojega načela, da človek doseže najvišjo stopnjo svojih zmožnosti šele v poznih letih, in je tudi v svojih 80-letih nadaljeval nepretrgano in neprestano iskanje. Dne 10. julija 1937, ko je imel 80 let, sta prišla poslanka Jugoslavije in Čehoslovaške iz Washingtona in prisostvovala njegovi vsakoletni prireditvi. Po nalogi svojih vlad sta mu pripelala najvišja odklovanja obeh dežel. Jugoslavija mu je poklonila veliki kordon Belega orla, a Čehoslovaška veliki red Belega leva. V naslednjem letu ga je označil National Institute of Immigrant Welfare kot enega svojih kandidatov za Award of Merit.

Socializem edini je spas človeštva, ne pa monarhije in njihov režim.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ

Seja dne 6. novembra 1942

Navzoči Filip Godina, Anton Zaitz, Frank S. Tauchar, Angela Zatiž, Chas. Pogorelec in Frank Zaitz. Odsotni Fred A. Vider, Ivan Molek, Joško Oven in John Rak.

Ker ni predsednika, ne podpredsednika na seji, je za predsedovanje tej seji bil izvoljen Filip Godina. Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Naše publikacije. — Upravnik Chas. Pogorelec je poročal, da je Proletarac dobil nekaj več novih naročnikov kot pa je starih odpadlo, torej je napredoval.

Naročila za koledar dovoljno prihajajo in izgleda, da bo že do konca januarja ves razprodan. Oglasov v koledar se je dobilo manj kakor lansko leto, in to vsled vojnih razmer. Je pa vsled tega bilo toliko več prostora za drugo gradivo.

Tiskarna je nam zvišala ceno za tisk \$107.20 več kakor lani za enako število izvodov. Tudi knjigovoznica je zvišala ceno. Torej so stroški, kar se tiskarne in knjigovoznice tiče, narasli, ne pa v uradu.

Tudi kličaji nas stanejo znatno več kakor lani. Poročilo upravnika vzeto na znanje.

Urednik Zaitz pravi, da gre delo gladko izpod rok, da smo si sotrudnike ne samo ohranili temveč pridobili tudi nekaj novih, in je uverjen, da bomo v znamenju sodelovanja zmagovali naše naloge tudi v bodoče, razen ako pride vmes kaj nepredvidenega.

JSZ. — Tajnik Pogorelec je poročal, da v JSZ ni posebnih sprememb, torej nadaljuje v delom po starem. Klub št. 49 JSZ v Collinwoodu je naročil lepo število znamk. Tajnik kluba je s. Andrew Božič,

Klub obeta, da se razvije v enak aktivno postojanko, kakor je bil nekoč. Ostali klubi delujejo kolikor več ali manj v teh razmerah in okolščinah morej in zmorejo.

Prosvetna matica. — V tej ustanovi se deluje po začrtanih smernicah. Kaj posebnega na kulturnem polju se vsled vojnih razmer v večini naših nasešbin ne more beležiti. Izdali smo knjigo "Ženin iz Amerike", za člane društev in klubov, ki so v Prosvetni matici, izpopolnili smo kolikor je bilo mogoče naš arhiv za pevke in dramske zbornice, in to je bilo vse, kar smo z danimi sredstvi mogli storiti.

V Prosvetno matico je pristopilo tudi dramsko društvo "Naša zvezda", Euclid, Ohio. Poročilo sprejeto na znanje.

Dopisi. — Tajnik poroča o vabilu Vincenc Cankarja, da naj naši klubi sodelujejo pri akciji za slovenski narodni kongres, kar večinoma že vrše. In pa da naj pošljejo zastopnike na zbor. Sklenjeno, da zastopa JSZ in Proletarac Ch. Pogorelec.

Splošna razprava. — Godina svetuje, naj se potrudimo urediti delo za Prosvetno matico tako, da bo v vsakem društvu delovalo saj par oseb za njene namene. K tej sugestiji govori še nekaj drugih, in splošno mnenje je, da je ideja prav dobra. Ker če hočemo uspevati moramo imeti ljudi, ki so za stvar vedno v akciji.

F. Zaitz je poročal o konferenci krajevne organizacije JSZ in Prosvetne matice v Waukeganu. Zastopal je JSZ. Ker ga je peljal tja in nazaj s. Louis Beniger ne da bi hotel odškodnino, nima z njegovo potjo JSZ nikakršnih stroškov. Sledi daljša razprava o Slovenskem narodnem kongresu, ki so se je udeležili vsi navzoči. Splošno mnenje je bilo tak-

KRAJI V SOSEŠČINAH

za potrežbo z električnimi žarnicami

V svrhu udobje ojemalcev svetilniške postrežbe so se ustanovile širom Chicaga nadaljne agencije za izmenjavo. Pri vsaki teh agencij se lahko navadne (standard) izgorene žarnice zamenjajo za nove brez vsakih stroškov. Izredne žarnice se tudi dobe za malo posebno odškodnino.

V vseh Commonwealth Edison Company podružničnih uradih, označenih z (E), se vam nudi ne samo postrežba z žarnicami, marveč tudi vse druge električne postrežbe. Preglejte doljni seznam, da najdete prodajalno, ki vam je najbližja.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Save time, save tires and save gasoline

Please note the lamp bulb exchange agency nearest you

- DOWNTOWN
*Commonwealth Edison Company, 72 West Adams Street
NORTHWEST
Clark Appliance Co., 4872 Milwaukee Ave.
*Commonwealth Edison Company, 4833 West Irving Park Road
2733 Milwaukee Avenue
Gale Refrigeration Service, 4817 W. Fullerton Ave.
Ray Haas, 3611 N. Narragansett Ave.
Meersman & Co., 6129 Northwest Highway
Mont Clare Music Shop, 7115 West Grand Ave.
Charles Stank & Co., 5715 Milwaukee Ave.
S. C. Turk, 5432 W. Devon Ave.
Williams Hardware & Paint Co., 3222 W. Lawrence Ave.
Winsberg's Dry Goods, Inc., 5539 W. Belmont Ave.
Wood's Hardware, 6706 Northwest Highway
NORTH
A. Better Radio Co., 1224 N. Clark St.
Berg's Hardware & Paint, 2609 W. Peterson Road
Alfred Bloch, 1900 N. Halsted St.
*Commonwealth Edison Company, 4562 Broadway
3138 Lincoln Ave.
En-Elec Sales & Service, 1600 W. Morse Ave.
F. & H. Hardware, 4616 N. Western Ave.
E. A. Lindberg, 5402 N. Clark St.
Schumann Bros., 2247 W. Devon Ave.
Wonder Radio Sales Co., 3157 Irving Park Road
WEST
Avenue Fair, 2859 W. North Ave.
Berg's Hardware, 2327 W. Chicago Ave.
*Commonwealth Edison Company, 4231 W. Madison St.
A. J. Hoffman, 2812 W. Madison St.
A. M. Kapan & Co., 2000 Blue Island Ave.
Kedzie Ave. Store, 3153 W. Carmak Road
Hana Elec. Appliance Co., 809 S. Halsted St.
Norman Reisenfeld, 1722 W. Roosevelt Road
Rogers Co., 5655 W. Madison St.

- SOUTHWEST
S. Baron, 4238 Archer Ave.
Beverly Electric Shop, 2341 W. 95th St.
Czer & Sons, 2552 W. 59th St.
Glosser's Radio Shop, Inc., 5123 S. Kedzie Ave.
The Hoffman Hardware, 1906 W. Monterey Ave.
M. Greenwood Hardware, 3136 W. 111th St.
Solar Music House, 3215 W. 26th St.
Edward Trust, 3111 W. 63rd St.
SOUTH
Berman's Hardware Store, 1638 W. 63rd St.
Berman's Hardware & Paint Store, 7918 S. Ashland Ave.
C & R Auto Store, 436 W. 31st St.
Carroll Hardware, 8947 S. Loomis St.
Columbia Electric Shop, 524 E. 79th St.
*Commonwealth Edison Company, 11046 S. Michigan Ave.
852 W. 63rd St.
4834 S. Ashland Ave.
424 E. 47th St.
Herbert Dix Hardware, 7835 S. Halsted St.
Greenhut & Co., 9238 S. Cottage Grove Ave.
SOUTHEAST
Almquist Radio & Electrical Appliance Co., 7445 S. Cottage Grove Ave.
Burkhardt's Hardware, 13445 Brandon Ave.
*Commonwealth Edison Company, 9025 Commercial Ave.
Hyman's Quality Shop, 2442 E. 79th St.
Lake City Radio & Electrical Appliance, 6617 S. Dorchester Ave.
Lawrence, Inc., 1910 E. 79th St.
L. J. Levine, 2228 E. 71st St.
L. Pagan, 1327 E. 55th St.
Edward J. Richey, 10051 Indianapolis Blvd.
Universal Repair Service, 1161 E. 53rd St.
Woodlawn Radio & Music Co., 6251 S. Ellis Ave.

*Company offices where all electric services are available.

CHICAGO, ILL.

Priredba v korist

PROLETARCA

V NEDELJO 28. MARCA 1943

V DVORANI SNPJ, SO. LAWDALE AVE.

Vstopnice v predprodaji 50c, pri blagajni 60c.

Joško Oven na tej priredbi oznanil uspeh klubove akcije za ruski relief. — Prebitek priredbe same gre ves v tiskovni sklad Proletarca.

Spored oskrbi dramski odsek, v katerem so JOSKO OVEN, JOHN RAK in FRANK ZAITZ.

Sodelujte z nami pri razpečavanju vstopnic.

Pomagajmo ne samo k zmagi zaveznikov, nego tudi k zmagi za PRAVICEN MIR: za otmitvev SLOVENSKEGA in VSEH drugih podjarmljenih narodov.

V nedeljo 28. marca pridite v dvorano SNPJ.

Prireditelj: KLUB ŠT. 1 JSZ.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Dvorjani imajo v sedanji vojni najmanj skrb. Naj si bodo v "zamejstvu" (beguštvu) ali kjer že, im si sile. Ministri vodijo brigo zanje in jim pišejo črke. A tu in tam se le dogodi kaj neprijetnega. Nizozemska prestolonaslednica Juliana, ki živi s svojim dvornim spremstvom v Kanadi, pričakuje poroda. Otrok, ki pride na svet, bo prestolonaslednik (oziroma prestolonaslednica, če bo deklica). A Kanada ima postavbo, ki pravi, da je vsakdo, ki se rodi v Kanadi, smatran za njenega državljanca. To je nizozemskemu dvoru napravilo nekaj skrbi, ker nikakor ne gre, da bi Nizozemska dobila za enega svojih bodočih vladarjev ali vladarico prestolonaslednika, ki bi bil kanadski, ne pa nizozemski državljan. In so britne glave v Kanadi v sporazumu z nizozemsko vlado sklenile, da kjenkoli v Kanadi bo prestolonaslednica Juliana, se tisti kraj smatra za "nizozemski teritorij". In tako bo otrok — rojen v Kanadi, vseeno tudi po kanadskih zakonih nizozemski, ne pa kanadski državljan. To je nov slučaj, ki dokazuje, kako nesmiseln je monarhizem, a ob enem pa se silno drag.

Louis Adamič se ni s Sibom s svojim člankom v magazinu Saturday Evening Post prav nič priskupil. Saj tistem ne, ki jih po naše označujemo s "kraljevaši". Se manj pa z istim člankom, ki ga je izdal v celoti v pamfletu, dočim mu je bil v omenjeni reviji polovičen članek. Neki srbski šovinist je Adamiču v bistvu tole napisal (v angleščini): Adamič, človek slovenskega rodu, katoliške vere, jezuitsko vzgojen, velik sovražnik Srbov, se obregava ob generala Mihajloviča, ki se tako junaško bori zoper osiše, da mu to priznavajo vsi, razen sovražniki Srbov. Ampak srbskega naroda taki napadi, kot ga je napisal omenjeni jezuit, ne morejo očrtni. Ves svet ve, da so se Srbi junaško borili v prejšnji vojni in so junaki v sedanji.

Pogreba Nikola Tesle se je udeležil tudi Louis Adamič. Poročilo pravi, da sta korakala za rakvijo pokojnika skupaj s Savo Kosanovičem, ki je bližnji sorodnik "čarovnika elektrike". Ako bi bil Adamič "sovražnik Srbov" in "jezuit", bi ne bil v tistem sprevedu.

Glavna naloga SANS bi morala biti delovati za pobratenje med Hrvatini in Srbi v Ameriki. Dosedaj ni še nič razvidno, da je kdo izmed onih, ki so prevzeli vodstvo, že streljal kak korak v ta namen. Se mu

di in bi bilo dobro opraviti to delo prej kot pa ikatni avdi-jence v Washingtonu zgolj za Slavence. Kajti Jugoslavije brez Hrvatov ne more biti, tudi če bi bil Slovenci in Srbi še tako znanjo. Na samostojno slovensko državo pa ni misliti. Na pridruženje h Hrvatski tudi ne, ker če Jugoslavije v prejšnji obliki ne bo, bodo zavezanci dali Srbom veliko S. bijo, Hrvate in Slovence pa dali v kako drugo "kombinacijo". Meščarjenja v teh stvarih je nič koliko. Vprašanje pri vsem je tudi to, ali bo na mirovni konferenci imela Moskva kaj odločujoče besede, in ako jo bo, potem bodoča Jugoslavija ne bo taka, kakor si jo zamišlja kraljeva zamejna vlada jedrnih Srbov, dveh Hrvatov in enega Slovence, ki vedre v Londonu.

Charles A. Lindbergh bo prihodnji ameriški predsednik, kakor pričakuje Gerald L. K. Smith, politik fašistične sorte izolacionist in eden izmed Lindberghovih tovarišev v bivši "America First". Agitacija za Lindbergha je že v teku. Na shodu Rooseveltovih sovražnikov in "ameriških patriotov" v Chicagu je duhovnik Smith napravil s svojim govornikom za Lindbergha toliko navdušenja, da so ljudje kar pomenili. Zenske so kričale, moški pa metali klobuke v zrak in vikali, "Lindbergh, Lindbergh". Kdo ve, kaj vse bomo še doživeli v tej deželi, predno bo vojne konec. V Nemčiji so ljudje mislili, da so dobili po veimareški ustavi silno demokracijo republiko, in kaj si mislijo tisti Nemci sedaj, je znano. Edin faktor v Zed. državi, ki lahko ustavi fašistično nevarnost, je delavstvo, organizirano v AFL, CIO, v bratovščinah železničarjev in v par drugih skupinah. Če se pravdočeno zedinijo, bo šlo. Ako ne, bodo fašisti Smithove sorte dobili glavno besedo. Če zmagajo, se bo tudi v tej deželi veliko delavskih glav "kotatilo po penku". Se to: Smithova fakcijska stranka se imenuje "America First Party". Ustanovil jo je v Detroitu, nadaljuje z njo v Chicagu in drugje. Vabi v svoj krog vse, ki sovrabijo Rusijo in new deal, Anglijo in Zide ter kaže: "Ameriško mačo nam, ne Rusom! Ameriško meso nam, ne Rusom če ho-jejo, pa le ameriško konjsko meso!" Smith je sijajen demagog in vsled tega jako nevaren.

Minuli teden se je pričela v Miami, Fla., konferenca zaletovnikov angleških delavskih unij in AFL. Taka zborovanja

so potrebna, ni pa dobro, da so navzdi le odborški AFL, ne pa tudi odborški CIO in drugih unij. Angleški zastopnik Walter Citrine ima priložnost, da priveda ameriške unije na točko zblizanja, ker je to ameriškemu delavstvu v sedanjih časih nujna in glavna potreba.

Ivan M. Cok in Boris Furlan bosta v svoji akciji za sovoboditev slovenskega Primorja silno koristila, ako se sporazumeča in delujeta skupno. Potem bosta tudi v zamejni vladi in v uradnih ameriške vlade boljše upoštevana kot pa ako ostaneta v navskrižjih. Oba sta liberalnih nazorov, obo sta Primorca, obo imata o diktaturah osebne skušnje in obo sta za novo, demokratično ljudsko Jugoslavijo. Ni torej vzroka, čemu ne bi tudi skupno delovala.

Marko Vinski razpošilja proglaše za sklicanje hrvatskega narodnega kongresa, ki bo prihodnji mesec v Chicagu. V njih pravi, da se naj ga udeležijo vse hrvatske struje. A privatno pa isti Marko Vinski pisari svojim pristajem, da sklicateljski odbor, v katerem je on tajnik, ne sodeluje in ne bo sodeloval z Milanom Petrakom, ne z njegovimi prosvetaši, in ne z nekaterimi drugimi. Petrak je urednik Zajedničara, torej najboljši razširjenega jugoslovanskega lista v Ameriki. Vinski ne dela razumno, ako svoj mandat tajnika zlorablja za osebni boj proti Petraku, ker mu je ta v Zajedničaru odgovoril z očiki, kakršni akciji za hrvatski narodni zbor ne morejo koristiti.

Am. druž. koledar so menda omenili vsi slovenski listi, nekateri izmed njih precej obširno, in pa glasilo HBZ Zajedničar v svojem slovenskem delu. Sovražna ocena v Ave Mariji mu ni škodila, niti ne izjava Ivana Jeriča, urednika Am. Slovence, da "socialistovskega koledarja ni še nikoli pripravil" in da je letošnji za katoličane vsled češarkovega spisa še posebno nepriljubljen. Bil je razprodan v zlic temu, ker "dobro blago se samo hvali".

Srbski Narodni Savez in njegovo glasilo Amerikanski Srbovran sta na pokojnega Nikola Tesla silno ponosna. Tesla je bil častni predsednik omenjenega saveza, zato je njegovo ponos še toliko večji. Preveč pa se v Srbovranu poudarja, da je bil Tesla navdušen Srb. Tesla je vselej dejal, da ni samo Srb nego tudi Jugoslovan. Srbovran pa je idejo jugoslovanskega zavrzel, sovražni Hrvate in je prepričan, da bo vojni Hrvatska uničena, namesto Jugoslavije pa bo nastala "velika Srbija". Vseeno, pogreb Nikola Tesle ni bil "velebrski", nego je imel ameriški in jugoslovanski značaj. Dve pesmi je v pogrebni svečanosti zapel slovenski pevski zbor "Slovani" pod vodstvom urednika Glasa Naroda Ignaca Hudeta. Verske obrede pa so izvršili anglikanski in pravoslavni duhovni.

Radnička Borba pravi v odgovoru na neke pripombe o narodnostih, ki so bile v tej koloni, da je pač res, da delavci pripadajo eni srbskemu, drugi slovenskemu, tretji hrvatskemu narodu itd. Toda k temu modro dostavlja, da oni niso delavci zato, ker so srbskega, slovenskega, hrvatskega rodu itd., temveč so delavci zaradi tega, ker ničesar ne posejajoje razen svojo delovno silo. Ta način argumentiranja ni kdo ve kako "brihten", ker je tudi nemarksiističnemu delavcu jasno, da je njegova delovna moč vse, kar ima. A to še vedno ne izbršuje dejstva, da imamo poleg socialnih tudi narodnostne probleme po svetu, pa če jih Radnička Borba priča ali ne. Socialistično vzgojeno delavstvo jih bi lahko pošteno rešilo, ako bi imelo moč, a vladajoči sloji in imperialisti pa jih izrabljajo v svoje privlačne namene; ljudstva prizadetih narodov pa trpe posledice.

Stephen Zeman, tajnik vse-slovenskega kongresa, pravi v svoji okrožnici z dne 9. Janu-

V radost ranjenim ameriškim vojakom je, da jim strežejo bolničarke ameriškega Rdečega križa. Njim največ zapujajo, enako ameriškim zdravnikom. Goraje je slika iz ameriške vojaške bolnišnice.

arja, da je bil slovenski narodni zbor v Clevelandu jako varen, a noben izmed zborov posameznih slovenskih narodov v tej deželi pa ni bil tako varen kakor bo hrvatski narodni kongres meseca februarja v Chicagu. Da-li je to res, bomo vedeli šele potem, ko bo hrvatski kongres skončan.

Napačno tolmačenje dejstev vojnih naporov ne bo koristilo. Prej omenjeni Stephen Zeman pravi v istem cirkularju, da pro-osišni elementi skušajo zasejati spor med kapitalom (delodajalci) in delavstvom, in da govoriče o pomanjkanju raznega blaga v tej deželi sirijo propagandisti v interesu naših sovražnikov. Spori med delom in kapitalom so bili ko smo bili z državami osišeča v tesnem diplomatskem prijateljstvu, in "kapital" v Ameriki je takrat hvalil Hitlerja in Mussolinija, ker sta napravila "red in mir" v Evropi, marksizem pa so njuni čuvjarji zamašili usta (ali pa jim storili še kaj hujskega). In če jutri sklenemo mir z njima, boj med delom in kapitalom, to je, med izkoriščevalci in izkoriščanimi bo dalje trajal. Niti ni potrebno plačati Hitlerjevih in Mussolinijevih agentov, da nam bi pripovedovali, česa vse je manjka na trgu, ker to delajo uradniki zvezne vlade sami in vsakdo, ki kaj kupuje, bi to vedel tudi brez njih. Prijatelj Zeman bi torej lahko svoj patriotizem boljše uporabil, z napačnimi ugotovitvami pa bo napravil baš nasprotni učinek.

Ameriška Domovina je vedno "v pravem", tako tudi v polemiki glede generala Draže Mihajloviča in partizanov. Ona je za Mihajloviča, ker je zanj zamejna vlada v Londonu, in angleška ter ameriška vlada. In sedaj, ko je Mihajloviču čestital še ameriški vrhovni poveljnik Eisenhower v Afriki, je jasno, da je svetovni skvenski dnevnik in St. Clairju še "ekstra" v pravem. Ako pa bi se Debevec bolj poglobil v spletke diplomacije, bi vedel, da imajo vsa taka priznanja neki namen, in da če se dve skupini borita proti osiškim in ob enem se med seboj, je tudi za tak boj kakšen vzrok. Češitke Mihajloviču s takih pozicij, kot jo ima general Eisenhower, so navadno izrečene z diplomatskih motivov, v tem slučaju proti partizanom, a to ne pomeni, da su ti motivi tudi dobri v vsakem slučaju. Eisenhower je na primer priznal in hvalil tudi pokojnega admirala Darlana in sklenil z njim pogodbo za sodelovanje, a v Zed. državih in v Angliji jih je milijone, ki so tisti sporazum smatrali za udarec na demokracijo. Opravičevati se ga

je moglo edino s stališča vojaške nujnosti in strategije. Ni vse res, kar se piše o četnikih, pa tudi sovražne trditve o partizanah, ki jih črni Ameriška Domovina, so večinoma iz trte izvitve.

La Parola razkrinkava delovanje italijanskih fašistov v Ameriki tako izborna, da bi zaslužila priznanje za to delo v najvišjih vladnih krogih. Pa ga očitno prav malo dobi. V prejšnjih člankih v angleščini je opisala italijanske časnikarske magnate v New Yorku in drugje, ki so do 7. decembra 1941 in mnogi tudi pozneje za Mussolinija odprto delovali in bili deležni odlikovanj iz njegovih rok. Potem je razkrinkala, z navedbami točnih podatkov, propagando radio postaj v Ameriki, ki jih lastujejo deloma ali pa popolnoma italijanski bogataši, v številki z dne 16. jan. pa ima članek z naslovom, "Why Italian-Americans Have Not as yet Embraced the Cause of Democracy". In odgovarja, z dokazi, da radi tega ne, ker je ta naloga izročena tistem, ki so do pred letom delali za — Mussolinija! Ameriškim politikom so "vplivni", imoviti Italijani — čeprav so bili prijateljski Mussoliniju, pač veliko bližji, kakor pa so jim ljudje, kateri se zbirajo okrog socialističnega tednika La Parola. V uvodu omenjenega članka pravi:

Yes, paradoxically enough, with our country engaged in a life and death struggle with the forces of Fascism, the ones entrusted with the task of winning the Italian-Americans to the cause of Democracy are none other than those very leaders of pro-Faust Harbor days, that is, the "prominent coloniali," the "Cavalieri" and "Commandatori," etc., etc., who for twenty years were working hard to keep the same Italian-Americans lined up in the movement in support of Fascism and Nazism.

Carlo Tresca se proti fašizmu ne bo več boril. Dne 11. januarja so ga zavrtno napadli, pogajali vanj nekaj krogelj in mu končali življenje. Napadaleci so izginiti brez sleda. Tresca je bil do in med prejšnjo svetovno vojno sloviti anarhist in sindikalist, toda anarhist v filozofičnem pomenu. Ujeval je svoj list Il Martello do zadnjega dne svojega življenja. Bil je sponošan znan ne samo med Italijani, nego med radikaleci in liberalci vsepovsod v tej deželi, posebno v New Yorku, kjer je živel in delal. Bil je v borbi proti Mussoliniju od prvega dne postanka fašizma v Italiji in ga pobijal na svoj način enako ognjevit, kakor La Parola. Zupan LaGuardia je bil Trescov osebni prijatelj. Celo taki liberalci in filozofi,

kot je Mencken, so ga čislali. Nekoč je zvezna vlada dala mlado ljubo njegovim sovražnikom. Tresca zapreti zaradi nkega malega oglasa o porodni kontroli. Mencken je na to dotični glas/ponačil v svoji reviji in v nekem angleškem dnevniku ter zvezno vlado in njen javni department pozval, da naj si razne tudi njega zapreti. Ni mu skrivila lasu, a Tresca tudi ni hotela izpustiti iz zapa. Odsedel je vso kazen v isti ječi kakor Eugene V. Debs. Kadar je bila v New Yorku kakka eksplozija, ali atentat, se detektivski skoro vselej vdrl v Trescov urad in v njegovo stanovanje ter vse preiskali. Ot enem takem navalu so izvlekli iz njegove suknje v uradu paket. Policijski večaki za razdiranje bomb in peklenjskih strojev so ga odprli z največjo opretnostjo. Trije sandučci za njegovo južno so bili v njemu. Za Italijane v Ameriki in drugje je slabo, ker nimajo veliko več takih mož kakor je bil Carlo Tresca, dočim imajo raketirjev in koruptnih politikov v izobilju. Raketirjem, grafiterjem in izkoriščevalcem je bil Tresca trn v peti, ki jih od 11. januarja naprej ne bo več bodel.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Poročal sem že, da ker se ni vsled slabega vremena udeležilo dovolj članov seje kluba Naprej št. 11 JSZ v decembru, so bile volitve odložene na januarsko sejo. Vršila se je 10. januarja.

Navzočih je bilo precej članov in članic kluba, četudi je bilo tudi ob tej priliki zelo slabo vreme.

Izvoljeni so bili vsi prejšnji odborniki, ki so sledeči: Joseph Snoy, tajnik-blagajnik. (On opravlja to delo že sedemnajst let.) John Vitez zapisnikar. Nadzornika sta Frank Matko in Joseph Skoff. Ker gre vse delo naših akcij v tem okrožju skozi naš klub, a sodelovanjem članov in somišljenikov, smo izvolili poleg glavnega organizatorja tudi organizatorje ali zastopnike jza posamezne naselbine, ki so sledeči: Joseph Skoff, Barton; Frank Mihelčič, Blaine; Albina Kravanja, Glencoe; Florian Pishek, Neffs; John Slanovec, Maynard; Nace Ziemberger, Piney Fork.

Uverjen sem, da nam bo močogoše s temi močmi tudi v bodoče vršiti delo, radi katerega klub Naprej št. 11 JSZ obstoji. Ustanovljen je bil 29. novembra 1925 in je ves čas zvest svojim nalogi ter vztraja negleda na notranja trenja v delavskem gibanju, in vzlic nekaterim piščam, ki so letele nanj s takozvanih "ekstremnih" strani, katerih nismo izzivali, kajti delo našega kluba je namenjeno onim, ki jih je v delavsko zavednost šele treba pridobiti, ne za prepire med o-nimi, ki so že v njemu.

Sklenili smo, da bomo imeli prvomajsko slavnost v soboto 1. maja. Kraja še nismo določili, ker se moramo pač ravnati po razmerah in ne vemo kakšne bodo čez nekaj tednov ali mesecev.

Razpravljali smo tudi o lov. nar. kongresu. Reči možem, da ta mala organizacija, ki je edina v teh krajih, vodi izkušnje tudi o vseh takih pražanjih, torej je važna v nekem oziru. Sodrugi pridejo a sejo ne samo iz te naselbine omveč z več milij oddaljenih, pa pristopujejo ter razpravljajo o tem in onem.

Nabrali smo na seji tudi pre-ejšnjo vsoto v podporo Prole-arcu. Dalje smo sklenili stoti-iti kolikor največ močogoše v prid JSZ, Proletarca, Prosvete-maticine in za vse druge na-le aktivnosti.

Zato, sodrugi, držimo se res-klepa za delo, ki smo si ga načrtali.

Tu smo nedavno spet obču-tili povodenj. Reka Ohio je na-člasla dne 31. dec. nad 51 čev-ljev, ali le štiri čevlje manj kot pa je narasla l. 1936, ko je bila tu največja povodenj, kar jih pomni zgodovina.

Tudi nedavna je v teh kra-jih prizadejala ljudem ogromno škodo, četudi ne tolikšno, kakor je bila prejšnja.

Mnogo naših ropakov je bi-lo prizadetih. Zapustiti so morali svoje domove, in ko je vo-da uplahnila, so se vrnili v mlakužo in v kupe blata ter v drugo nesnago, ki jo je bilo treba izčistiti iz stanovanj.

Vse so morali znova izči-stiti, posebno pa še poleg sob-svoje vodnjake. Kajti pitna voda ni kar tako. Vrh tega pa je v tej povodnji pritiskal mraz. In pa bolezn!

Joseph Snoy.

TISKOVNÍ FOND PROLETARCA

- I. IZKAZ
- Cleveland, O. Milka Kress \$2.00. (Izročil D. J. Lotrich.)
  - Cleveland, O. Felix Strumbelj (provizija od prodanih koledarjev) \$6.75; po \$1: John Simič in Andy Božič (ziidar), skupaj \$8.75. (Poslal John Krehel.)
  - Detroit, Mich. Vid Glavach \$1.00. (Poslal Joe Klarič.)
  - Herriman, Pa. Po \$1: Anton Zornik in Joseph Britz (Export, Pa.), skupaj \$2. (Poslal Anton Zornik.)
  - Detroit, Mich. John Berlig \$10. (Poslala K. Junko.)
  - West Mineral, Kans. John Marolt \$1.00.
  - Gowanda, N. Y. James Dekleva \$1.
  - Buhl, Minn. Po 25c: Max Martz in Tony Gnezda, skupaj 50c. (Poslal Max Martz.)
  - Star City, W. Va. Lawrence Selak \$1.20; John Prele (Fairmount) \$1, skupaj \$2.20. (Poslal Lawrence Selak.)
  - So. Chicago, Ill. Joseph Kosich \$1.
  - Cleveland, O. Jos. F. Durn \$2.50.
  - Bridgeport, O. Po \$1: Frank Zdešar, John Vitez, Frank Mihelčič, Joseph Snoy in Joseph in Rose Skoff; Louis Gorenc 25c; Martin Koss 15c, skupaj \$5.40. (Poslal Joseph Snoy.)
  - Indianapolis, Ind. Mary Stroj 50c, Diamondville, Wyo. Po 50c: John Stravnik in John Krzinič, skupaj \$1.00. (Poslal Anton Trtnik.)
  - Waukegan, Ill. Frank Mihovec \$1. (Poslal Martin Judnich.)
  - New Bedford, B. C., Nova Scotia, Can. Herman Drobesh \$1.00.
  - Davenport, Iowa. Po \$1: John in Frances Artach in Joe in Alice Drasler, skupaj \$2. (Poslala Frances Artach.)
- Skupaj \$42.85.
- OPOMBA. V XXI. izkazu za 1942 je bila priobčena vsota \$2, katero je pomotoma preveč poslal za John Usenička Anton Jankovih. Pravilna vsota zbrane podpore v letu 1942 je bila \$1,000.30.

PRISTOJAJTE K

SLOVENSKI NARODNI

PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (raven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicaga in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue

Chicago, Illinois

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNILSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Delavci na polju trdega premoga imajo vzrok, da so nezadovoljni

(Nadaljevanje s 1. strani.)

kom vseh unij, ki se v kongresu pripravljajo sprejeti proti njim čim bolj drastične postavke. Take stavke pa so jim kakor olje na ogenj. A vzlic tem apelom se rudarji na antracitu niso hoteli vrniti, nego so se pričeli o predlogih za obnovitev obratovanja posvetovali. Šele koncem zadnjega tedna.

Ker so po nekaj dneh stavke spoznali, da jim upiranje proti zvišanju ascesmenta ne prinaša simpatij, so sklenili, da ker že stavkajo, bo nič več kot prav če navedejo za eno svojih zahtev tudi zvišanje mezde. Rekli so, da hočejo \$2 več na dan.

Lewis jim je zagotovil, da bo to upošteval v pogajanjih za obnovitev pogodbe, ki se prične meseca marca, predno poteče sedanja pogodba. Dva dolarja na dan več se glasi mnogo, a tisti, ki razmere na antracitu poznajo, vedo, da so tamonjšji premogarji izmed najslabše plačani v tej deželi, ker ne delajo stalno, in tudi mezdna lestvica je nizka.

Cemu višji ascesment?

Ako bi bili premogarji na antracitu za svojo unijo in njegovo vodstvo navdušeni, se ne bi pogajali v tak drastičen skok. Toda jeziki jih, ker smatrajo, da odbor UMW troši velike vsote v razne propagandne namene po nepotrebnosti, in ob enem primerjajo svoje mizerne plače z onimi, ki jih prejema odbor. Vedo tudi, da ima UMW v svoji blagajni že kakih 7 milijonov dolarjev, pa menijo, da ob tolikani vsoti ni vzroka zvišavati ascesment.

Lewis pa kajpada z eksekutivno vred misli, da čimveč ima unija denarja, bolj je respektirana in bolj samozavestno se bo potem, ko bo vojne konec, pogajala v boj. Da se bo proti kompanijam treba boriti, to jim je jasno.

Napadi na stavkarje

Kapitalistično časopisje je stavko na antracitu smišlo in dokazovalo, da se na obljube unijskih voditeljev ni nič zaneslo, češ, odbili so, da ne bo v času vojne več stavk, in glejte, kaj se je zgodilo! Naravno, da se je silno togotil — in se še — tudi Lewis, ker mu taka "nepokornost" škoduje na prestolju, češ, si v svojih sporih, ki jih ima vsekrižem, in posebno pa vsled svojega boja zoper Roosevelta, ne more privoščiti.

Pravilno pa bi bilo tolačiti vzroke stavke na antracitu edino s staljšo razmer, kakršne so bile in so ostale večinoma nespremenjene. Silna brezposelnost, beda, "gangsterizem" in korupcija, a Lewis se za revne rudarje na antracitu ni dosti brigal, razen kadar je šlo za obnavljanje pogodbe in za volitve uradnikov v distriktni odbor. Če zastavka v tako kritičnem času kakor so sedanjih kar okrog dvajset tisoč delavcev proti vclji unijskih voditeljev, in proti zvišanju članarine, in šele potem vprašajo tudi za zvišanje mezde, je v razmerah nekaj napačnega in John L. Lewis ima sedaj priložnost pokazati, da vzroke vzame in se zavzeta, da jih odpravi.

ANTON ZORNIK POROČA

Hermine, Pa. — Ko to pišem, me nadleguje precej zelo revmatična hiba, a ne toliko, da ne bi mogel kaj napisati k 38. obletnici Proletarca.

Zelo dobro se spominjam prvih števk tega lista. Bil je majhen mesečnik in ime mu je bilo Proletarec. Bilo je to leta 1906, meseca januarja, ko je izšla prva številka Proletarca.

Bil sem takrat v Madisonu, Pa., ali v "poverty hall", kakor so ji rekli. Tam je takrat že obstajalo društvo štev. 23 SNPJ, ime pa mu je bilo "Ednost". Zelo vneto sem ene čase čital nemški socialistični časopis "Vorwärts" in pa slovenski list "Glas Svobode". Slednji je bil liberalen, svobodomiseln, in se ogreval za boj proti klerikalizmu, prvi pa je bil za socialne delavke, ljudske pravice, ali kako bi že rekel. Na kratko, "Vorwärts" je bil socialističen list.

"Glas Svobode" se je ukvarjal največ z duhovščino in Rimom. O socialnih problemih je bilo malo v njemu, razen kolikor so dopisovali vanj slovenski socialisti.

Glavna briga mu je bila "svobodomiselnost", boj zoper klerikalizem po novem rečeno. Za socializem se ni ogreval, dasi je bilo vsled koncesije naročnikom in dopisnikom v Glasu Svobode veliko dobrega rečeno našim idejam v prid.

Proletarec pa je bil že s svojimi prvimi številki glasnik socializma in demokracije. Bil je prvi, ki je naše delavce navduševal, da naj nehalo biti podložniki in se organizirajo v unije, da si izboljšajo življenjske razmere.

Spadal sem v tako gibanje že v prosjaški Nemčiji in čital nemške socialnodemokratske liste, pa me je prijetno dirnilo, ko sem v tej deželi dobil v roke list, ki nas je pozival, da se organiziramo v borbi za ljudske pravice.

Tako sem se seznanil s Proletarcem in ga začel ljudem takaj priporočati in ga braniti pred napadi. Imel pa sem družino in boj za obstanek, pa vsled tega za Proletarca nisem mogel v onih letih delovati kot bi mi rad. A veseli me, da je vzdržal in na tem mestu mu k njegovi 38-letnici izrekam sodružne čestitke.

Moj priljubljeni list v onih letih, kot omenjam v začetku

storiti le ljudje, ki sledo naukom, kakršne širi Proletarec, ne pa se zanašati na one, ki so skrivni sedanjih razmer, in pa vse temne prošlosti.

Podpredsednik Wallace je eden izmed onih, ki govori odkrito za demokracijo novi red. Je radikalec in propagirja sistem, pa ga zato reakcionari smešijo in napadajo.

Seveda je veliko krivde za sedanje razmere in za stari red na ljudeh samih. Gesla, kot da "vsakdo le zase gleda", in pa odobravanje korupcije med velikim številom prebivalstva, češ, "ako ne ta, bo pa kdo drugi krade!", in iskanje zaslužbe na koruptne načine, pa nagon velikega odstotka prebivalcev obogatiti na pošten ali pa nepošten način — vse to in mnogo drugih reči — vira napredek človeški družbi v uredbi socialne pravičnosti.

Staro geslo, zabeleženo kot pravilo po božjih izročilih, da kdor ne dela naj tudi ne je, v družbi izkoriščanja nič ne velja. Tisti, ki imajo na tisoče in stotisoče težakov, da garajo zanje, žive brez dela v razkošjih, a njihovi garači pa kmaj da izhajajo s svojim zaslužkom iz dneva v dan, in ko delo izgube, jih tepe pomanjkanje.

Zelo razveseljujo je, da se je predsednik Roosevelt, skupno z angleško vlado zavzel graditi med zavezniški, posebno s Sovjetsko unijo, temelj za enotne povojne cilje in s tem za mirno, demokratično preureditev svetovne družbe.

Naj se vrnem nazaj k Proletarcu in drugim delavskim listom. Na mojih agitacijskih potih v prid našega časopisa se udeležijo tudi mnogih prireditelj, bodisi slovenskih in drugih. Tako sem bil nedavno na eni v Pittsburghu, ki se je vršila v pomoč tedniku New Leader in ob enem je bila propagandnega značaja v oporo onim, ki se bore ne samo za poraz fašizma nego so res za demokracijo in nov svet. Glavni govornik je bil urednik New Leader dr. Bohn. Zbrali smo se v hotelu Webster, vsega skupaj kakih dve sto oseb, a kolekta je znašala \$849. Rekli so, da predno bo vsota oddana, jo bodo dopolnili, da bo znašala cel tisočak. Tudi podpisani je govoril, v izjavem o agitaciji za naš tisk, in so mu odobraval.

Dne 23. jan. ima v New Yorku konferenco socialdemokratske federacije, o kateri o betajda, da bo velik uspeh. Tako se vrše razna delavska gibanja vsepovsod.

Ali jih ne bi mogli imeti v slični obliki tudi v korist Proletarca? Naše ženske znajo kuhati in pražiti tudi sedaj, ko se jestvin več tako lahko ne dobi kakor nekoč, a za silo vedno kaj dobrega spravijo skupaj. Pa bi lahko po naselbinah v takem družabnem ozračju imeli nekaj večerje, ali malice, malo govora o tem in onem, in pa zabavo, prebitak pa bi šel v korist Proletarca. Drugim to uspeva. Čemu se ne bi moglo tudi med nami obnesti? In vrh tega bi imeli še lep del vzgojne agitacije za naša načela, kar še posebno potrebujemo.

Na konferenco S.-D. federacije v New York je povabljen tudi ta dopisnik, a se vsled znanih razlogov ne more odzvati. Žal, da je tako. Ni za stroške in če ni, ne moreš na tako pot. Slavljenec na tej konferenci bo stari socialistični pionir Algernon Lee. Prišel je v New York leta 1900 in od tedaj je zdržema aktiven v socialističnem in v unijskem gibanju. Postal je znan po vsi Ameriki kot socialističen žurnalni, govornik, predavatelj in pozneje kot direktor delavskega kolegija, ki slovi pod imenom Rand School of Social Science. Bil je dena roka socialističnih prvakov Debsa, Hilquita, Bergerja, Oneala in drugih. Nad štirideset let je že v našem gibanju, pa se dela še ni naveličal. Tudi mnogi slovenski delavci se ga lahko spominjajo, ker je nastopil že na mnogih socialističnih shodih in konvencijah. Kar bo na tem slavju in priznanje delovanju temu sodružno prebitka, bo šel istotako v korist New Leader.

Torej vidite, prijatelji moji, kako delajo drugi, a mi pa smo čezdalje manj aktivni! Poslušamo, kako razni za-

peljani, ali pa nazadnjaški ljudje hujskajo zoper Proletarca, in molčimo, namesto da bi se zavzeli ter imeli pod njegovim okriljem prireditve zanj, kakor jih imajo delavci in drugi somišljeniki angleškega delavskega tiska vseh struj v prid svojih publikacij.

Ko sem bil v Clevelandu na slovenskem narodnem zboru, se mi je jako dopadlo, ko je France Zajc tako določno poučaril, da sprejme mandat v odboru SANS kot socialist in bo deloval v odboru na temelju tega prepričanja in skupno korist vseh ljudi potlačenege slovenskega naroda.

Jaz sem uverjen, da je "Socialism is the Hope of the World." Proletarec je naš tisk tega evangelija in kot tak je vreden, in je v našo korist, da ga širimo in pomagamo oznanjati njegove nauke.

Anton Zornik, zastopnik.

Kako bi se lahko pomagalo finančno v borbi za osvoboditev Jugoslavije?

Naš stari prijatelj Herman Drobesh, New Waterford, Kanada, je bil nedavno v Proletarcu omenjen s svojo sugestijo in poročilom, kako delujejo za zbiranje prispevkov Čehi, da pomagajo v propagandi za osvoboditev svoje stare domovine.

Dne 11. januarja je Drobesh znova pisal, poslal \$1 v tiskovni sklad tega lista in svetuje, da bi se moglo v prid kampanje za osvoboditev Slovenije vendarle kaj ukreniti tudi v gmetnom oziru, namesto da bi apelirali le za direktne prispevke. V svojem pismu pravi med drugim:

"Ker sem eden izmed onih, ki imajo za svoje veselje zbiranje znank, se seveda jako zanimam za razne načine dežel, in sedaj vseh zamejnih vlad, ki jih izdajajo v namenu, da si pridobe denarja.

Poljska vlada v Londonu je izdala kakih osem serij znank, ki so za poštni promet veljavne po mednarodnem poštenu zakonu, v kolikor v sedanjih razmerah kajpada so, ako jih — namreč pisma, raspošiljajo po svojih ladjah. Vsakdo ve, da bi zgolj pod to določbo prodala zelo malo znank.

Toda poljski vladi ni šlo radi tega, pač pa se s takimi znankami peča radi onih po vsem svetu, ki se zanimajo za zbiranje znank in jih kupujejo. Le to ji prinaša dohodke. Na znankah so slike ruševin Varšave in razni drugi zgodovinski prizori iz sedanje vojne. Vsak set teh poljskih znank stane \$1.50.

Slično si pridobiva dohodke norveška vlada. Ker zbiram poštno znamke, se mi je zdelo vredno v zadnjem pismu svetovati, da bi bilo dobro v propagandne namene za Slovenijo izdati eno tako znamko, ali več, in jih prodajati. Bila bi to dobra agitacija, in pa dohodke bi se dobilo.

Jugoslavija sama je izdala, dokler je obstajala, menda 31 serij znank, takih seveda, ki so bile namenjene v pridobivanje dohodkov za razne druge njene akcije, ne le za kritje izdatkov pošte.

Znova poudarjam, da je v tej stvari dober vir za dohodek, in za agitacijo ob enem."

Kolikor nam znano, se SANS s tem priporočilom še ni ukvarjal, a bilo bi dobro, če bi ga upošteval.

Oscar Godina in Ivan Babnik na obisku v Centru

Chicago, Ill. — Prvič, od kar je v armadi, je bil Oscar Godina v začetku tega meseca na obisku v Chicagu. Sedaj ima saržo narednika (sargent). Njegov naslov je Sgt. Oscar B. Godina, 198th Ordnance Co. Depot, Fort Knox, Ky.

Oscar je bil pred odhodom v armado tajnik Slovenskega delavskega centra, delaven v klubu št. 1. Bivši predsednik društva Pioneer in sploh eden izmed onih iz naše nove ameriško-slovenske generacije, ki so je za naše gibanje veliko zanimal. Pa se še zmerom. To je pokazal ob tem svojem obisku. V soboto 9. januarja so mu prijatelji in prijateljice priredili v Centru zabavni večer, a žal, da v kratkem času ni bilo

mogoče o tem obvestiti več njegovih znancev. Kajti tu je bil le par dni, potem ga je klicala dolžnost zopet nazaj.

Dne 10. januarja je bil v Centru na obisku, in potem gost na domu Chas. Pogoreca, naš znani sodrug Ivan Babnik. Njegov naslov sedaj je P. F. C. Ivan Babnik, Fort Sheridan, Illinois.

Babnik ni sedaj prvič vojak. Bil je že v prvi svetovni vojni pod cesarjem Avstro-Ogrske, potem pod Petrom I., nato se izselil v Ameriko in kdo si bi mislil — spet je v vojaški suknji! Meni pa, da ga morda pošljejo nazaj v civilno življenje. Preveč vojašine je tudi za vojaka kakor je Ivan Babnik preveč.

Predno ga je Uncle Sam pozval v to službo, je bil Ivan Babnik več let natakar v klubu družtev v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. v Clevelandu. Bil je nekaj let tajnik kluba št. 27 JSZ v Clevelandu, se rad udeleževal prireditve in pomagaj kjer je mogel in utegnil.

Minuli ponedeljek je nas obiskal Ernest Dresler, bivši pevec v zboru Sava. Znan je tudi vsem članom Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva, kjer je bil uposlen, in članom kluba št. 1 JSZ. Tudi v armadi so mu dali pisarniško delo. Njegov naslov je, Ernest Dresler, Hq. 313th Troop Carrier Gp., Army Air Base, Maxton, No. Carolina.

John Terčelj tajnik kluba št. 118 JSZ

V Strabanu, Pa., so se sodrugi domenili, da bo vsak član saj eno leto obvezen vsiti tajniške posle. Do letos je bil to Louis Bartol. Sedanj tajnik pa je John Terčelj.

Klub v Strabanu je, ali pa bi moral biti za vsa tisto okolico isto kar je na primer za vzhodni Ohio klub št. 11 JSZ. John Terčelj je skušen sodrug v vse sorte poslih, a težava je, ker šestokrat ne dela v svoji narobini, nego kjer pač že je delo zanj, kot to velja v sedanjih časih za milijone drugih delavcev.

Sodrugi in somišljeniki v Strabanu bodo nedvomno skrbeli, da bo njihov klub napredoval in se uveljavljal, ker le na ta način bomo ohranili naše tradicije med rojaki v Pennsylvaniji, ki so jih med vsemi pomagali najbolj energično graditi.

Anton Garden bo govoril

Chicago. — Klub S. P. na zapadni strani sporoča, da bo v nedeljo 24. januarja popoldne sestanek članov in tudi vsi drugi so dobrodošli, na katerem bo predaval o položaju S. P. Anton Garden. Se tane se vrši v Slovenskem delavskem centru.

Vstop prost. Pričetek ob 3. popoldne.

Maynard Krueger kandidat za aldermana v šesti wardi

V čikaškem mestnem svetu je bil nekaj časa za aldermana profesor Paul Douglas, človek socialističnih nazorov, ki pa je mandat pustil in se vpisal v armado.

V sosednem šestem wardu kandidira letos za aldermana Maynard C. Krueger, sedanji predsednik soc. stranke. Indorsirala ga je krajevna organizacija S. P. in vodi kampanjo zanj.

Ako ga volilci izberejo za svojega zastopnika v mestnem svetu, se ne bodo zmotili. Čeprav v njegovi taktiki glede socialistične stranke in njegovih nazorov o ameriški vnaji politiki kot mednarodni socialisti nikakor nismo mogli soglašati z njim, mu je vzlic temu priznati, da je socialist.

Kampanjski urad za izvolitve Kruegerja za aldermana je na 6412 S. Cottage Grove Ave. Tel. BUT. 0083.

Vabilo članom kluba št. 1 JSZ na sejo v petek 22. januarja

Chicago, Ill. — V petek 22. januarja bomo čuli poročilo tajnika Pogoreca o stanju kluba št. 1 JSZ, o številu članov, o klubovih aktivnostih itd.

Dalje poročilo Jočkota Ovnova o akciji za ruski relif, poročilo dramskega odseka glede prireditve, za katero se pripravljamo in se bo vršila zadnje nedelje v marcu, poročilo J. Raka in drugih odbornikov Sava o naporih za ohranitev tega pevkega zbora itd.

Ko bo dnevni red končan, pa bo nadaljevanje razprave o polčlaju, o politični akciji za otmike Slovenije itd.

Povabljen za referenta o tem je na to sejo Vincent Cainkar, ki je bil minul teden z deputacijo SANS v Washingtonu na posvečevanjih in zaslišanjih z uradniki zveze vlade.

Občni zbor Slovenskega delavskega centra bo v petek 29. januarja

Chicago, Ill. — Tajnik Slovenskega delavskega centra Chas. Pogorelec je razposlal vabila vsem delničarjem te ustanove, da se udeležijo občnega zbora, ki bo v petek 29. jan. v SDC, 2103 S. Lawndale Ave., ali pa pooblaste koga drugaga, da jih zastopa.

Izvoliti bo treba nov direktor in ukrepati o raznih problemih te ustanove. Vsi, ki kolikor utegnejo, so vabljeni, da se zbora osebno udeležijo in pomagajo, da bomo vse to, kar smo s trudom pridobili, tudi ohranili našemu skupnemu gibanju v korist.

Nemci ponatiskujejo povesti o socialnih krivicah v Zed. državah

Iz Stockholma na švedskem poročajo, da priobčujejo Hitlerjeve Deutsche Allgemeine Zeitung v Berlinu povest "The Grapes of Wrath". Spisal jo je ameriški pisatelj Steinbeck in bila je tudi filmirana. Opisuje življenje dinarjev na ameriškem jugu, oziroma ene take družine, ki je šla z juga iskat srečo v Californijo in prišla z dežja pod kap, iz ene nesreče v drugo. Omenjeni nacijski list pričbuje to povest v dokaz, kako krivično postopajo spekulant in drugi izkoriščevalci v tej deželi z ljudstvom, in namesto, da bi odpravili krivice, pa so se zapletli v vojno z Nemčijo, ki jih je že odpravila.

To je tipična nacijeka propaganda in zavijanje. A za Nemce vendarle v zadovoljstvo, ker jim prihja iz ameriških virov, da imajo tu veliko smeti pred svojim pragom. Svoji smeti kajpada niti videti ne smejo, še manj pa govoriti ali pisati o njih.

Mehika plačala Zed. državam že veliko odškodnine

V revoltah v Mehiki pred kakimi dvajsetimi leti je bilo narejenih nekaj škode v podjetjih, ki jih lastujejo Američani, pa tudi fizično so bili nekateri napadeni. Ameriška vlada je zahtevala za storjeno škodo in napade na Američane veliko odškodnino. Mehška vlada se je pogodila, da jo bo plačala osem milijonov dolarjev v letnih obrokih po pol milijona. Letošnji obrok je plačala 2. januarja. Plačati ima še \$3,500,000.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERISKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo združenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški edinjnih držav in Poedine države.

Cena knjižici je samo 50 centov o poštnino vred. Naročila sprejema: Knjigarna Proletarca 2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Bedaux končno le predstavljen v pravi luči za to kar je

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mer tudi ameriški Charles L'ndbergh. Potem je Bedaux oznanil, da pride bivši kralj Edward s svojo ženo v Ameriko, da bo čenoval pri njemu, in nastopil v visoki ameriški družbi pod njegovim pokroviteljstvom. Ko hitro je bila tista vest objavljena, je stopila na pozornost Ameriška delavska federacija in zapretila, da bo napravila iz Bedauxove Edwardove zveze škandal, ako ne bo obli čimprej preklinan.

Zvezni državni department je potem Bedauxu, ki je bil tedaj spet v svoji vili v Ameriki, pojasnil kako in kaj in mu namignil, da bo a Edwarda v teh okoliščinah boljše, ako ne pride sem, ker so unije zoper.

Kako je Bedaux prišel iz Zed. držav v Afriko in čemu, o tem ni dosti znano, ker cenzura take stvari noče razglašati. Priznala je le, da je bil Bedaux po nalogo ameriških vojaških oblasti v Afriki aretiran, ker je "trgoval s sovražnikom".

Bedaux je bil vedno sovražnik unij, delavce pa smatra za mule in konje. Izrablji jih sebi v korist do zadnje strage, je njegovo pravilo, in delodajalce je učil, kako se to napravi.

Edwardu na Bahami brzko ne ni prijetno, ko je izvedel, da je njegov prijatelj Bedaux v stiskah, in mu bo pomagal, če bo mogel, kakor je on njemu, ko je moral z angleškega trca. Tudi v Berlinu jim je težko, kadar pride kakšen Hitlerjev posrednik ali nepošten pomočnik v kleče. Da-li bo Bedaux v njih tudi ostal, bomo videli. Ponavadi se take vrste "demokrati" kaj lahko izmuznejo, ker imajo vpliv, močne prijatelje in denar.

Nemci nad Belgijci

Nemška okupacijska oblast je 2. januarja odredila, da morajo vsi ljudje v Bruslju iti z ulic najpozneje do 8:30 vsak večer. Dotedaj so smeli biti zunaj do 9. zvečer.

Kupujte vojne bonde in znamke.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure popoldne, postuja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchon

PRISTOAPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00 Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN and SURGEON 3724 West 26th Street Tel. Crawford 2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed. and Sun.) 6:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2219 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

BARETING & SON POGREBNI ZAVOD Tel. 20-361 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

That Ruml Plan Is Still Bobbing Up

Most Conscienceless Raid on the Treasury in History of This Country Is Pushed by the Very Rich, Aided by the Press

Powerful interests, including most of big newspapers, continue their agitation in favor of the so-called Ruml plan, which would "forgive" income taxes for 1942 and provide a "pay-as-you-go" scheme for 1943, and indefinitely thereafter. This is one of the most brazen raids on the Treasury ever proposed in the history of this country.

Every income tax payer would save something under the Ruml plan, but a few thousands would get away with sums which would arouse the cupidity of a Croesus.

They are the boys who have hired an army of lobbyists to put over the Ruml plan. The newspapers are supporting the scheme because publishers' profits have soared to record-breaking heights during 1942, and therefore they would be among the chief beneficiaries.

It behooves the people of the United States to keep an eye on the Ruml plan. Don't be deceived by the plea that it is "a pay-as-you-go" proposal, or that some such plan is "inevitable." That's only sugar-coating. We are all in favor of a proper "pay-as-you-go" plan. But the Ruml plan is a conscienceless raid on the Treasury—nothing less—and any member of Congress who votes for it should be retired to private life at the first opportunity.

It is worth noting that the promoters of the great fake are endeavoring to sell it to the people of Canada and that they are pursuing exactly the same tactics they hope will be successful on this side of the international boundary.

Instead of passing the Ruml plan, Congress should plug the loopholes in the existing tax laws. A reader on the Pacific Coast recently asked LABOR to print a list of these "loopholes." That's impossible.

But the tax laws are full of them. They were placed there by the tax lobbyists. The Secretary of the Treasury knows all about them. He knows they lost the government billions of dollars every year.

He has so reported to Congress, but when it comes to plugging loopholes, the tax lobbyists are more powerful than Uncle Sam's chief fiscal officer.

Here is the way one "loophole" permits needed cash to be siphoned out of the Public Treasury. It is classified as a minor loophole, but it costs Uncle Sam many, many millions every year.

A certain rich man has an income of a little more than \$1,000,000 a year. In his old age, he is anxious to establish a reputation as a philanthropist, but getting something of a miser, he hesitates to give away a sufficient sum to get his picture in the newspapers. A tax expert shows him how it may be done at comparatively small cost.

"Give \$150,000 to the concern you have in mind," says the tax expert. "Then, under the law, you may deduct that sum from your income. You will save \$132,000 in taxes, and the net cost of your munificence to you will be only \$18,000."

Presumably, the certain rich man followed the expert's advice and got his picture in the paper, with a laudatory notice. Of course, the fact that Uncle Sam had been deprived of \$132,000 in revenue wasn't mentioned.

Fear, Not Greed, Starts Hoarding

Officials in charge of rationing are 100 per cent wrong when they attribute hoarding to some defect in the American character.

Only a relatively small number of people have grabbed for diminishing supplies, and they were moved more by fear than by greed and lack of patriotism.

Almost daily—yes, almost hourly—some official at Washington proclaims that "we are on wartime rations," "the pinch is only beginning to be felt," "scarcities of food to which we have never been accustomed are in prospect," and "we must tighten our belt and keep tightening it."

Following these statements there are rushes to the corner grocery and a substantial amount of food goes into hiding. Housewives know that, even with rationing, supplies should be ample, but are not sure they will be. The simple fact is that they lack confidence in the methods of administration.

Officials cannot blame consumers for bungling in rationing. The fault rests with them.—Labor.

WHAT ARE WE LIVING FOR?

By RUTH TAYLOR

"It's not what you would die for—it's what you're living for that counts!"

He wasn't much more than eighteen, and he didn't look that old, but rather like a schoolboy dressed up in sailor's clothes. His face with its soft childish lines was very serious as he tried to make clear what he believed.

"I'm not going out to DIE for England," he said, "though I'm not afraid of death." I'm going out to fight to LIVE for my mother, and a home, and a country where she can live in comfort and security. That's what I'm living for, and that's what really counts."

It's what we're living for that counts today. To talk of dying is very heroic, but it belongs in the days of slow motion battlefields where enemy faced enemy according to the rules of warfare. Today our battlefields are everywhere—our enemy is unseen until he swoops down from the clouds or rises up from the depths of the seas. Death lurks in many places and under many guises. But it is not what we would die for but what we live for that counts.

What are WE living for? It is the vision upon which this nation was founded, a union of free men who live for the great and limitless dream of freedom for all. This is the reason why we will win. This is the secret weapon unknown to the dictator ridden countries.

We are LIVING for our homes, our families, our rights as free men to speak the truth as we see it, to work at the job we want to do, to agree or dissent as citizens without

fear for consequences, to earn for our children a better way of life in a better world.

We are living FOR the ideal that the four freedoms—of speech, expression and of worship, freedom from want and from fear may be extended to all peoples of all the world.

What we are living for? The Secretary of State expressed it thus, in stating our war aims. "We have always believed—and we believe today, that all peoples, without distinction of race, color or religion, who are prepared and willing to accept the responsibilities of liberty, are entitled to its enjoyment. We have always sought—and we seek today—to encourage and aid all who aspire to freedom to establish their right to it by preparing themselves to assume its obligations."

This is what we are living for—and it is what we as individuals and as a people are living for that will count in the final victory!

CLEVELAND FIRM PAYS \$1,500,000 IN BONUSES

Cleveland (FP).—Jack & Heintz, Inc., which has a closed shop contract with the Intl. Assn. of Machinists, paid \$1,500,000 in year-end bonuses to its employees.

Each worker received a \$50 war bond and \$125.00 in cash for each month he or she had worked for the company's system of incentive wages. The average payment was \$350.

Officers of the company did not receive bonuses, according to Pres. William S. Jack, who said that the company's system of incentive wages and bonuses has helped to increase its war production many fold.

THE MARCH OF LABOR

REFLECTIONS

By the Editor of the Reading Labor Advocate

This week's mail brought a new letter from the British Trades Union Congress which headlines the assertion that "Britain's Trade Unions Welcome The Beveridge Plan."

Because I am a Socialist, and because I have not forgotten that Socialism offers a plan which is something entirely different—different in viewpoint and objective as well as in structure—from the class society which now needs drastic repairs if it is to function at all, I am sorry to find British unionists so enthusiastic about what Sir William Beveridge offers them.

I think "welcome" is a stronger reaction than the plan deserves. Accept the measure of social security which it proposes? Yes. But welcome it as though it were just what Socialists want or even a step in the direction of Socialism? No!

I think it is important that somebody points out the fundamental weakness of the Beveridge plan to the American people now, because, sure as fate, we also are going to be given an opportunity to "welcome" a similar something which, coldly analyzed, will prove to be nothing more than a device to make human exploitation tolerable.

Not in the spirit of giving even the devil his due, therefore, but to emphasize the basic trickery of the Beveridge plan, I admit the advantages which it offers. It is a program for social security which would function as government-operated insurance, with the people paying premiums for the benefits they would collect in time of distress. It covers practically all of the common contingencies with which human beings must contend, and it admittedly limits the size of its payments to what is necessary for the lowest level of subsistence. All of which, I am glad to confess, is somewhat better than the old way of poor relief which was practiced during the era of scarcity. And when I say "better" I mean better for the class system of human exploitation as well as for the victims of that system.

Having said that much in favor of the plan, however, it is now necessary to point out that—

The Beveridge plan deal mainly with the twin evils of poverty AND unemployment; all the other social pairs which the plan aims to assuage are more or less plainly subsidiary to and results of those two prime evils.

Moreover, the plan clearly contains no hope that either of those twin evils shall cease to exist; both shall be factors in the way of life; the Beveridge plan promises only that their ravages shall be lessened by the application of better-ordered relief measures than have thus far been practiced.

It is the business of a Socialist now to assert, with some hope for agreement from Labor's ranks, that Poverty AND unemployment should never again be permitted to exist in the same world.

To welcome a set-up which envisages unemployment while a single able worker lacks the highest possible standard of living is to sanction old motives and old injustices. For the presence of both poverty AND unemployment must mean that workers are not to be permitted to work for human welfare at all, but for the profit and advantage of owners.

And to take steps in advance to mitigate the effects of poverty while people are idle is a clear confession that the people who are now making plans for the future have no intention of producing abundance for use. On the contrary, workers are again to be hired and fired as the advantage of a dominant class may be the better served, and the Beveridge plan will take care of those who are unusable by enabling them merely to subsist.

SOCIALIST VET IS NEW BEDFORD MAYOR

Arthur M. Harriman Is Elected To High Office

Arthur M. Harriman, a socialist cut for the old school, has been elected Mayor of New Bedford, Mass., an industrial city of about 125,000.

The newly elected mayor was an active member of the Socialist Party more than 25 years ago and a delegate to the State Convention. His active and devoted service to Socialism cost him his job on the New Bedford Standard where he worked as a printer. He was a candidate for Mayor on the Socialist ticket.

Since 1924 a local Labor Party was organized in New Bedford and Harriman was also the Labor candidate for mayor. The change in the New Bedford city charter making the elections non-partisan compelled Harriman to run as an independent.

Success has a great tendency to conceal and throw a veil over the evil deeds of men.—Demosthenes.

Was Stalin Right?

We have it from Drew Pearson, the "Merry-Go-Rounder," that Ambassador Joe Davis' book, "Mission to Moscow," shows Joe Stalin to have been right when he conducted his mass treason trials and followed them with the execution of many prominent Russians.

We thought there was no more basis for "Uncle Joe's" actions than the capitalist press of America recognized at the time. But now that the journalists and diplomats of capitalism are ready to adjudge him as "right" we are conscious of a vague feeling of apprehension.

Perhaps we're worried because the implication of approval at this time is the possibility of our native dictators deciding to go forth and do likewise. If a man is right why not imitate him?

What we thought of the mass executions at the time, among other things, was that they revealed how fleeting is fame and favor in this world of class conflict. Many of those who faced firing squads were old-time revolutionists and cooperators with Stalin. Some, no less than Trotsky himself, were ring leaders in the formation of the original Bolshevik set-up. Who would have predicted that they would die as traitors to the cause?

But anything is possible in a dictatorship. That's why we feel so strongly about extending democracy now—extending it in the only direction that democracy can be extended, to the economic life of our nation.

Who might be the American counterparts of Zinoviev, Radek and the rest in America? Would it be Henderson, Ickes, Wallace or Roosevelt himself? Would it be American labor leaders who are cooperating so completely with the founders of the present way of life? And do we hear someone saying that "it couldn't happen here"? Why not, if Stalin was right?

We take the possibilities seriously. So seriously, indeed, that we become more eager than ever before to lose no time in instituting a system of democratic Socialism, under which the American people can be truly united and real democracy can function.—Reading Labor Advocate.

Dangerous, Naive Talk by Idealist

By NORMAN THOMAS

Vice-President Wallace is on occasion both an idealistic and a sound thinker. His recent speech concerning the peace contained much truth. I was glad that he emphasized that powers granted to any world federation should be limited to those essential to peace and that within a better world there should be a place for regional federations.

Nevertheless, the speech as a whole raised more doubts and fears than it quieted. At important points it was wholly inadequate, and at others its suggestions were positively dangerous. The silence of the speech on all Asiatic and colonial problems—despite the discussion on these questions raised by Pearl Buck's notable address (which appeared in The Call Dec. 25)—was ominous. The declaration that "the United Nations" must have and keep machinery for disarming "those parts of the world which would break the peace," plus the clear implication that he referred only to Germany and Japan, is at once naive and dangerous. (In the First World War Japan was our ally!) Nothing that Mr. Wallace suggests by way of freezing present alliances is likely to work any better than former efforts of that sort.

Even in the midst of war, two sharp breaks within the United Nations are already revealed behind the censorship: one between Stalin and Churchill concerning Jugo-Slavia and the other between Churchill and Roosevelt on North Africa. For a while some of our naive intellectuals who believe that Hitler and his friends are the only devils in the world assumed that the providential assassination of Darlan would heal every breach in France and French North Africa, and that democracy would be assured by a combination of the American choice, the ultra-conservative General Giraud, and Churchill's favorite, the monarchist or former monarchist DeGaulle. But

Giraud has apparently begun his own purges, concerning which we are left in the dark, and DeGaulle, probably under British pressure, has cancelled his trip to the United States. All of which Vice-President Wallace ignored both in his speech and in his subsequent New Year's statement advocating an "international"—i. e., a United Nations—air force to keep the peace of the world.

Supervision—By Whom?

But the Vice-President's cloudy idealism went further. He envisages a reformed profit system which will not only solve our domestic problems of poverty but also enable us to rehabilitate the world. A neat trick if you can do it. Mr. Wallace will have to do a lot better thinking and explaining of that program than he has yet done to make his kind of new capitalism seem plausible to any considerable group of people.—From The Call, New York.

SOCIALIST VET IS NEW BEDFORD MAYOR

Arthur M. Harriman Is Elected To High Office

Arthur M. Harriman, a socialist cut for the old school, has been elected Mayor of New Bedford, Mass., an industrial city of about 125,000.

The newly elected mayor was an active member of the Socialist Party more than 25 years ago and a delegate to the State Convention. His active and devoted service to Socialism cost him his job on the New Bedford Standard where he worked as a printer. He was a candidate for Mayor on the Socialist ticket.

Since 1924 a local Labor Party was organized in New Bedford and Harriman was also the Labor candidate for mayor. The change in the New Bedford city charter making the elections non-partisan compelled Harriman to run as an independent.

Success has a great tendency to conceal and throw a veil over the evil deeds of men.—Demosthenes.

PEGLER'S POISON

There is probably no one in the whole world, unless it be Hitler, who hates organized labor with a more psychopathic fervor than does Westbrook Pegler. The poisons drained off his festering brain, when brewed with enough printer's ink, precipitate a solution of American fascism far more potent than anything that could be found in any of the literature of the crack-pot bundist groups.

If he so much as hears that a representative of labor has missed church on Sunday, he indulges his vile genius for vituperation in a wild orgy, imputing to the entire labor movement the sins of an individual member. To him all of organized labor, because a handful of its millions of members have had criminal records, is made up of thieves, gangsters, arsonists, and racketeers.

We wonder if Pegler is willing to apply this same yardstick to some of the representatives of industry whose bootstraps he so servilely licks. Recently, the stockholders of the Brewster Aeronautical Corporation brought action against the corporation's executive officers to recover \$3,200,000, alleged to be the amount of commissions paid to three agents for assisting in the procurement of Navy contracts for the company.

The practice of dealing with parasitical "contract brokers," is, in itself, contemptible. But in this case, as the facts brought out in the federal court at Philadelphia disclosed, the agents to whom the commissions were paid were, to put it mildly, very shady characters.

One of them, F. William Zelcer, was operating speakeasy in New York City at the time the commissions were handed over. The other two, Alfred J. and Ignacio Miranda, received their portions of the take while they were serving time in a federal prison.

According to Pegler's warped thinking, as applied to organized labor, this would not only make common criminals out of the corporations officers, but out of all industrialists.—The Progressive.

GET READY NOW

One of the first things labor needs to think about the present Congress is a new tax bill.

The 1942 bill, passed in November, has been described as the worst in tax history. It hits the workers and other low income groups and spares the rich and the fat corporations. It is a real wage cut and consequently a real threat to war production, because it takes money from workers as far down the scale as \$12 a week—money that is desperately needed for food and health.

At the same time, it leaves big incomes and profits as a breeding ground for inflation. Most glaring of all was the flat refusal of Congress to do anything about the \$25,000 income limit.

And because the 1942 bill fails to raise the revenue the government needs for war financing, we will be faced with a new bill almost as soon as Congress meets next month. What happens to that bill—whether it is a win-the-war measure or another soak-the-poor device—depends on labor.

The reactionary and anti-victory forces are stronger in this Congress than before. The first thing they will probably try for will be a general sales tax—some of the poll tax statesmen who sabotaged the 1942 bill are openly boasting that the sales tax is first on the agenda.

We all know that the sales tax cuts the food and other necessities workers can buy, thus cutting their health and productive efficiency. Labor can stop this plot against war production. Labor can make the 1943 tax bill a real victory measure.

But only if labor starts now, by organizing for an all-out campaign, even before the new Congress comes in. Start telling your Congressman and your Senators, even if they're newly elected, that labor demands an all-out win-the-war tax bill in 1943.—The CIO News.

PITY THE POOR RICH CORPORATIONS

Corporation executives and their journalistic mouthpieces are "squawking their heads off" because the President has declared that a net salary of \$25,000 is sufficient for any American during these days of denial and sacrifice.

A fact that is scrupulously ignored by those who denounce the President's policy is that executives are also stockholders in the corporations they direct and share in their profits.

The Treasury Department discloses that upper-bracket corporations will have about \$7,000,000,000 remaining in 1942 profits after they have paid their taxes for last year.

Compared with the year 1939, this represents an increase of 75 per cent in net profits after the payment of taxes.

That doesn't seem to indicate that Congress has been unduly harsh in fixing corporation tax rates.

The average small wage earner would be delighted if he were to find he was 75 per cent better off in 1942 after payment of his taxes than he was in 1939.—Labor.

Argentine Unions Protest Castello Attitude

Fourteen Argentine unions issued a joint manifesto against the unjustifiable imprisonment of trade union leaders who merely expressed the opinion of workers, liberals, popular institutions on Argentina's status in the world conflict.

The manifesto denounced the repression of the working class by the oligarchic sections of the country who are weakening the country's defense by their reactionary measures. The manifesto declares that this reactionary attitude is preventing Argentina from expressing solidarity with the United Nations, and adds that the free democratic press also is threatened by the suspension of anti-fascist publications.

BETTER LATE THAN NEVER

These war brides are determined girls. God bless them! In Washington, 19-year old Bertha Banek was scheduled to marry Corporal Milford Stein. The corporal's superior down at Fort McClellan forced two postponements by refusing the corporal the necessary leave.

Eventually, however, things were set for the wedding ceremony at eight o'clock in the Takoma Lutheran Church. At the appointed hour, Corporal Stein was not there. Did Miss Banek go into hysterics? She did not.

Instead, for six hours she helped entertain the wedding guests. They sang hymns, inspected the wedding presents, nibbled at the wedding cake an generally had a good time.

It was almost one o'clock when the corporal showed up. He was covered with dust and, of course, breathless, but that didn't matter. They were married at two o'clock in the morning, and with such a start, they should "live happily ever after"—Labor.

FREIGHT CARS TO BE USED TO MOVE TROOPS

Freight cars may soon be used to transport troops because of a shortage of railroad equipment, Director Joseph B. Eastman of the Office of Defense Transportation declared recently.

The Pennsylvania has been experimenting with reconditioned freight cars for use as troop transports and the army reports that they are acceptable.

LIBERTY LIMERICKS

"War Bonds," said an angler named Wade, "Are the sportiest catch I have made— They'll save us our freedom And then, when we need 'em, They're good for more cash than we paid!"

Help sink those Japanese "fishermen"! Put a full ten percent of your income into War Bonds or Stamps! every pay day. It's VITAL. U. S. Treasury Department.